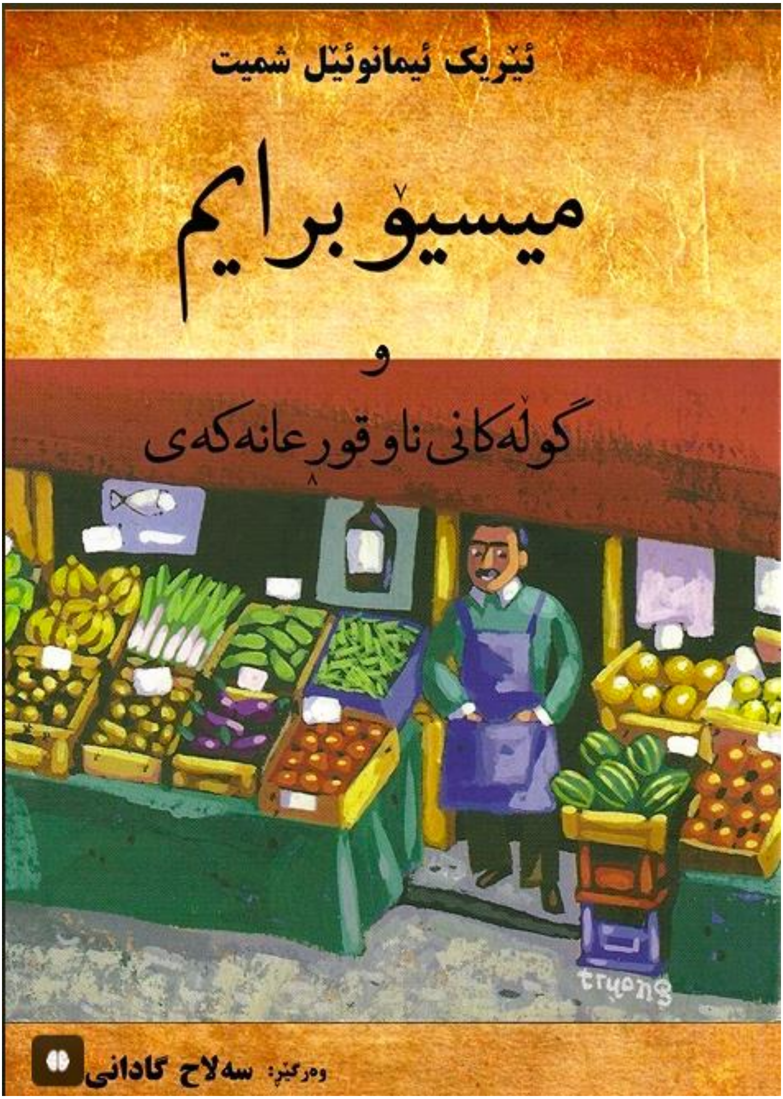
ئێریک ئیمانوئێل شمیت
میسیۆ برایم
و
گوڵەکانی ناو قورعانەکەی
وەرگێڕ: سەلاح گادانی

٠١-٠٨-٢٠٢٤

ناسنامەی کتێب

ناوی کتێب: میسیۆ برایم و گوڵەکانی ناو قورِعانەکەی

نووسەر : Erik- Emmanuel Schmit

وەرگێڕ: سەلاح گادانی

بابەت: رۆمان

چاپی دووهەم: خاکەلێوەی ٢٧٢٠

چاپخانە : کتێبی هەرزان ستۆکهۆڵم

ISBN : ٩٧٨-٩١-٦٣٩-٨١٦٦-١

پێشکێشە بە

بـــرونۆ ئابراهام ـ کرێمێر

نووسەر

کاتێک پازدەساڵە بووم، داخڵە ڕەنگ بزڕکاوەکەم شکاند و چووم بۆ قەحبەخانە.

داخڵەکەم بەرازێکی چینی ڕەنگ بزڕکاو بوو کە بە کەلێنێکیدا وردە پووڵم تێداویشت، هەرچی چووبا ناویشی هاتنە دەرەوەی بۆ نەبوو و ئیتر نەدەکرا لێی بدزی‌یەوە. ئەم داخڵەیە بابم بەپێی تێگەیشتنی خۆی لە ژیان، کە دەیگوت: پارە بۆ پاشەکەوت کردنە نەوەک بۆ سەرفکردن، بۆی هەڵبژاردبووم.

لە ناو ڕیخۆڵەکانی بەرازەکەدا دوو سەت فڕانک، واتە بارتەقای مووچەی چوار حەوتوو کاری تێدابوو.

سەر لە بەیانییەک بەر لەوەی بەرەو قوتابخانە وەڕێ‌کەوم، باوکم گوتی:

مووسا! تێناگەم... پارە دیار نییە...، پاشان بێ سێ و دوو گوتی: لەمەو بە دوا هەرچی خەرجی دەکەی و بەچی دەدەی، لە دەفتەرەکەی چێشتخانەدا بینووسە!

جا وەرە هەڵکە! ئەوە کە لە قوتابخانە و لە ماڵەوە سەرکۆنە دەکرام، جلکم دەشۆرد، دەرسم دەخوێند، کەلوپەلی ماڵەوەم دەکڕی، چێشتم لێدەنا، تەریک و تەنیا لە ناو ماڵێکی گەورە و تاریکدا بێبەش لە خۆشەویستی؛ نەک کوڕایەتی بەڵکوو غوڵامی باوکێکی پارێزەری ڕەبەنم دەکرد، بەس نەبوو، ئەوجا تۆمەتی دزبوونیشم لێدەدرا. جا کە دزی، کردن و نەکردنی وەک یەک بێت، دەکرا دزییەکەش بکەم.

ئەو دوو سەت فرانکەی ناو ورگی بەرازەکە بەشی سەردانێکی قەحبەخانە و لە گەڵ بوونی یەکێک لە ژنەکانی وێی دەکرد .

ئەم ژنانەی لە سەرەتای شەقامەکەوە تووشیان بووم داوای پێناسەیان لێکردم. سەرەڕای دەنگ و قەڵافەتم کە قەڵەو وەک بەرازی دابەستە وابووم، گومانیان دەکرد کە تەمەنم هەژدە ساڵ بێ، وەک بۆ خۆم دەمگوت.

 لە ڕاستیدا باشیان دەناسیم. من لە گەڕەکێدا بە بەرچاویانەوە گەورە ببووم و بەردەوام دەیان‌بینیم، کە چۆن هەڵدەدم و تەواوی ئەو ساڵانەی کە بە قەرتاڵەی سەوزە و تەڕەوە بە قۆنەقۆن، بن‌دیوار و بن‌دیوار بەرەو ماڵ دەگەڕامەوە، لێیان شاراوە نەبوو.

لە بنەبانی شەقامەکە ژنێکی تازەکار کە پێشتر قەتم نەبینی‌بوو، لە شیپانەی دەروازەی یەک لە ماڵەکان وێستابوو. ژنێکی گۆشتنی جوان وەک تابلۆی شێوەکار. پارەکانم نیشانی دا، بزەیەکی هاتێ.

ـ هەژدە ساڵی؟

ـ هەڵبەت، ئەم بەیانی‌یە ڕێک بوومە هەژدە.

وەسەرکەوتین و چووینە ژوورەوە. بڕوام نەدەکرد ڕاست بێ. ژنە هەر بیست و دوو ساڵ تەمەنی بوو و ئێستا ئیتر ئەو تەنیا هی من بوو.

ژنە فێری کردم کە چۆن دەبێ خۆم بشۆمەوە و هەروەها لە کاتی نیزیکی‌دا دەبێ چ بکەم. دیارە ئەو شتانەم هەموو دەزانی بەڵام لە لایەک بۆ ئەوەی بە خۆیدا نەشکێتەوە و لە لایەکیش چونکە دەنگی ژنانەی لە گوێم دا، زۆر هەستبزوێن بوو، لێی گەڕام قسەی خۆی بکات .

تەواوی کات لەوانەبوو لەخۆ بچم و ببوورێمەوە. کە لێ‌بووینەوە زۆر بە هێدی دەستێکی بە سەرم‌دا هێنا و گوتی:

دەبێ بێیەوە و "شەرمەشکانە"شم بۆ بهێنی.

کە زانیم دیاریەیم لە بیرکردووە، وەک ئاوی ساردم پێداکەن وابوو و بەشێک لەو هەستە خۆشەم تێدامرد.

هەرچۆنێک بێت ئێستا ئیتر ببووم بە پیاو و لە ناو گەڵی ژنێکدا تەڕ ببووم. لەکاتێکدا هەروا ئەژنۆم دەلەرزی و بە زەحمەت دەمتوانی لەسەر پێیان بوەستم، گازندەی خۆم دەکرد کە بۆ شەرمەشکانەم لەبیر چووبوو.

نیوە ڕاکردن و نیوە ڕۆیشتن گەیشتمەوە ماڵێ و خۆم بە ژوورەکەم داکرد. سەرم بە هەموو کەلێن و قوژبناندا کرد و جوانترین شتی کە هەمبوو، دەستم دایە و بەڕاکردن بەرەو شەقامی "بەهەشت" گەڕامەوە. ژنە هەر وەک جاری پێش لە دەرگای ماڵەکە وێستابوو. "ورچۆکەم" دایە دەستی.

هەر لەو سەروبەندەشدا بوو کە "میسیۆبرایم"م ناسی. لەوەتا وەبیرم دێ میسێوبرایم هەروا پیر بووە. تێکڕای دانیشتوانی شەقامەکانی "شین" و "ڤاوبۆرگ پۆیسینێر" دەیانتوانی بێ ئەملا و ئەولا وەباڵ بەئەستۆی بۆ بکێشن کە میسێو برایمیان هەموو ڕۆژێ لە هەشتی سەرلەبەیانی‌یەوە تا دوازدەی نیوەشەوێ لە دووکانەکەی خۆیدا بینیوە.

میسێو برایم ڕووپۆشێکی ڕەساسی لەسەر کراسە سپی‌یەکەیەوە لەبەردەکرد و لەسەر کورسیلەی پشت داخڵە و تەرازووی دووکانەکەی دادەنیشت و قاچەکانی دەکێشایە ژێر مێزەکەوە .

ڕیزە ددانێکی سپی لەژێر سمێڵێکی پڕ، چاوە پستەیی و مەیلە و قاوەیەکانی کاڵتر لە پێستی، کە جێ پەنجەی تاڵ و سوێری ڕۆژگاری

پێوە دیاربوو، دیمەنی قەڵافەتی پیاوێکی ژیر و دونیادیدەی دەخستە ڕوو. هەر ئەوەش بوو کە تێکڕای گەڕەک میسیۆ برایمیان بە پیاوێکی ژیر و تێگەیشتوو دەناسی. ئەم بۆچوونە کاتێک لە زەینی گەڕەکدا جێی خۆی کردبۆوە کە میسیۆ برایم چل ساڵی ڕەبەق، تاقە عەربی گەڕەکی جوولەکان بوو. میسیۆ برایم بە دەگمەن دەدوا، بەڵام زۆربەی کات بزەی لە سەر لێوان بوو و خۆیشی لە ئیش و کاری خەڵکی هەمیشە سەرقاڵی پاریس، هەڵنەدەقوتاند.

لە کاتی هەنگامە و هەڵاوبگریشدا هەر وا مەند و لەسەرەخۆ بوو، قەتیش لە سەر کورسییەکەی هەڵنەدەستا، دەتگوت لێکدرواون. نیوەشەوانە بێئەوەی سەر مێزەکەی خاوێن کاتەوە ون دەبوو و کەس نەیدەزانی تا هەشتی بەیانی ڕۆژی دوایی لەکوێ دەمێنێتەوە.

هەموو ڕۆژێ شتومەکی ماڵێم دەکڕی و چێشتم لێدەنا. هیچکاتیش جگە لە خواردنی کۆنسێرڤکراوی ناو قوتوان زیاتر، چیترم نەدەکڕی. ئەوەش لە بەر ئەوەی نەبوو کە پێم وابێ ئەم خواردنانە تازە و هی ڕۆژن، بەڵکوو لەبەر ئەوەی لە لایەک باوکم ڕۆژاوڕۆژ پارەی دەدامێ تا خەرجی ماڵەوەی پێبکێشم و لە لایەکیش دروستکردنی ئەم چەشنە خواردنانە ئاسانتر بوو.

ئەودەمە کە بۆ تەمێکردن و سەزادانی بابم دەستم پێکرد لێی بدزم، میسیۆ برایمیشم بێبەش نەکرد و لە ئەویشم هەر دەدزی.

لەوکارەی خۆم هێندێک شەرمم دەکرد، بەڵام بۆئەوەی دەروەستی خۆم بێم، تا دەگەیشتمە سەر سندووق بەردەوام بۆخۆم بەخۆم دەگوت :

"هەر چی بێ کابرا عەرەبە، گۆڕی گیانی بێ".

هەموو جارێ چاوم لە چاوی میسیۆ برایم دەبڕی و زۆرتر لەسەر کارەکەی خۆم سوور دەبووم و هەمدیسان دووپاتم دەکردەوە کە "هەر چی بێ کابرا عەرەبە، گۆڕی گیانی بێ".

ـ من عەرب نیم مەمۆ، من لە وڵاتی هیلالی زێوینەوە هاتووم.

کەلوپەلێکی کڕیبووم کۆمکردەوە، خێرایەکی لە قەرتاڵەکەم هاویشتن و چەنەداکەتوو لە دووکانەکەی میسیۆبرایم وەدەرکەوتم. وا دیارە میسیۆ دەتوانێ بیر و هزری من بخوێنێتەوە کە دەزانێ من چۆن لەسەر ئەو بیردەکەمەوە. لەوانەیە بشزانێ کە فێڵی لێدەکەم .

ڕۆژی دوایی تەنانەت کۆنسێرڤێکیشم لێنەدزی، بەڵام لێمپرسی:

ـ هیلالی زێوین چییە؟

هەڵبەت بەدرێژایی شەوی پێشوو، میسیۆبرایم لەسەر سووچێکی هیلالی مانگ کە وەک زێو دەدرەوشایەوە، دانیشتبوو و بە نێو ئەستێرەکاندا دەگەڕا، لە پێش چاوم ون نەببوو.

ـ مەمۆ! هیلالی زێوین، ناوچەیەکە لە نێوان ئاناتۆلی و ئێران هەڵکەوتووە.

ڕۆژی دواتر کاتێک کیسە باخەڵی‌یەکەم بە دەستەوە بوو تا حیسابی لە گەڵ بکەم، گوتم:

ـ ئەمن ناوم مەمۆ نییە، ناوم مووسایە.

بۆ سبەینەکەی ئەمجار نۆرەی میسیۆ بوو.

ـ دەزانم ناوت مووسایە، هەر بۆیەش بە مەمۆ بانگت دەکەم چونکە مەمۆ هێندەی مووسا بە ناوەڕۆک نییە.

بۆ بەیانیڕا کاتێک لە پێش سندووق وەستابووم و باقی پارەکەم دەبژارد، گوتم:

ـ جا ئەوە چی بە تۆ داوە؟ مووسا ناوی جوولەکانە خۆ ناوێکی عەرەبی نییە.

ـ من عەرەب نیم مەمۆ! ئەمن موسڵمانم.

ـ ئەی ئەگەر عەرەب نی بۆ هەموو کەس لە گەڕەکدا بە عەرەبت دەناسێ .

ـ مەمۆ! لە ئیش‌وکاری بەقاڵی‌دا، عەرەب یانی ئەو کەسەی لە هەشتی بەیانیڕا تا دوازدەی نیوەشەو کار دەکات، تەنانەت ڕۆژانی یەکشەممەش.

دەمەتەقەکەمان بەمچەشنە بەردەوام بوو. ڕۆژێ ڕستەیەک، کاتمان زۆر بوو. ئەو پیاوێکی بەساڵاچوو، منیش لاوێکی هەرزەکار.

وا بەدەم دەمەتەقەوە ڕۆژنارۆژێک قوتووە کۆنسێرڤێکم لێ دەدزی.

باش بوو" بریژیت باردۆ" پەیدا بوو ئەگینا وەکی ئێمە بە پێخۆر قسەمان دەکرد لەوانە بوو بۆ گفتوگۆیەکی یەک سەعاتە، یەک تا دوو ساڵ تەمەنی خۆمان لە سەر دانابا.

هەنگامەیەکی سەیر بوو، هامووشۆی ئۆتۆمۆبیلەکان وەستابوو و شەقامەکان بۆ فیلم هەڵگرتن قۆرغ کرابوون.

نێر و مێ بە پانەوە ڕژابوونە سەر شەقامەکانی "شین"، "پاپیلۆن" و " ڤاوبۆرگ پۆیسینێر " و سەریان لە دووی یەک نابوو. هەرچی ژنەکان بوون بەدوای ئەوەوە بوون کە لە سەیری جلوبەرگ و جوانی سێحراوی برژیت باردۆ، کە باوی ڕۆژ بوو، بێبەری نەبن. کەچی ئاسۆی بیر

و خەیاڵی پیاوەکان لە پشت دێخونەکانیان قەفی خواردبوو و زۆرتری بڕ نەدەکرد.

ئێستا ئیتر برژیت باردۆ گەیشتبووە جێ، بە زیندەسەر و نەک لە سەر پەردەی سینەما ئەبینرا. منیش لە پشت پەنجەرەوە سەیرم دەکرد. بینینی "برژیت باردۆ " پشیلەی دراوسێیەکەمانی لە قاتی چوار، وەبیر خستمەوە. پشیلەیەکی گچکەی خنجیلانە کە زۆر بە حەزەوە لە سەر باڵکۆن، خۆی لەبەریەک دەکێشاوە، لە بەر خۆرەتاو خۆی هەڵدەخست؛ هەناسەکێشان، چاوتروکاندن و ژیانی ئەم پشیلەیە تەنیا بۆ ڕاکێشانی سەرنجی ڕێبوارانی سەر شەقام بوو کە بە وێدا تێدەپەڕین.

کە هێندێکیتر لێیخوردبوومەوە وێکچوونێکی یەکجار زۆرم نێوان برژیت باردۆ و قەحبەکانی شەقامی "بەهەشت" بەدیکرد و بۆم ڕوون نەبۆوە، ئەوە "ژنەکانی" سەر شەقام بوون کە

بۆ ڕاکێشانی مشتەری، بە جلوبەرگ و سووراوسپیاو، لاسایی "برژیت" یان دەکردەوە یان...

لە هەمووی سەیرتر ئەوە بوو کە بینیم میسیۆ برایمیش هاتۆتە دەرێ و لەبەر دەرگای دووکانەکەیەوە سەیری برژیت باردۆ دەکات. ئەوە یەکەم جار بوو، لانی کەم لەوەتی من لە دایکم ببووم، میسیۆ برایم کورسی‌یەکەی بەجێ‌بهێڵێ.

کاتێک سەیری "باردۆ"م دەکرد کە لە گەڵ هەموو هەناسەیەک سینگ‌ومەمی لە پێش کامێراکاندا هەڵبەزدابەزی دەکرد، بیرم بۆ لای ئەو ژنە چوو کە کوڕێنی‌یەکەم پێ‌دۆڕاندبوو و ئێستا بێچووە ورچەکەی منی لە باوەش دایە .

بە دەرفەتم زانی تا میسیۆ برایمیش بە "برژیت‌باردۆ"وە سەرقاڵە، سەرێک بە

دووکانەکەیدا بکەم و چەند قوتولکەیەکی کۆنسێرڤ لێبدزم .

بەڵام بۆ نەگبەتی و لە بەر بێبەختی خۆم کە هاتمە خوارێ بینیم، میسیۆ گەڕابۆوە سەر کورسییەکەی و لە جێی جارانی دانیشتبوو.

میسیۆ برایم گەشابۆوە، چاوەکانی پێدەکەنین و بە کەلێنی کۆگا سابوونەکانی بەردەم دووکاندا چاوێکیشی هەر وا بەسەر "برژیت باردۆ"وە بوو. قەتم میسیۆ برایم ئەوتۆ نەبینیبوو.

ـ میسیۆ برایم، ژنت هەیە؟

ـ بەڵێ، ئەی چۆن، بەڵێ هەمە.

دیار بوو ڕانەهاتبوو خەڵک پرسیاری لێبکەن.

ـ میسیۆبرایم! ئەگەر لە گەڵ خێزانت و "برژیت باردۆ" لە ناو گەمێییەکدا، لە دەریادا بان و گەمێیەکەتان وەڕگەڕابا، چیت دەکرد؟

ـ گـــــرێوێ دەکەم خێزانم دەیتوانی مەلە بکات.

نەمدەزانی کە چاوەکانیش دەتوانن قاقا لێبدەن. وەک هی میسیۆ برایم کە ئێستا ئیتر بە دەنگی بەرز قاقایان لێدەدا.

لە ناکاو میسیۆ برایم وەک پێشمەرگەیەک خێرا هەستایە سەرپێ و شەق ڕاوەستا. لەو کاتەدا "برژیت باردۆ" هاتە ژووری بەقاڵییەکەوە.

ڕۆژباش! دەمویست چۆڕێک ئاو بکڕم.

بەڵێ، زۆرباشە مادام!

ئەوەی قەت ڕووی نەدەدا، ڕوویدا. میسێو برایم بۆ خۆی چوو شووشەیەک ئاوی لە رفەکەڕا هێنا و دایە دەستی.

زۆر سوپاس، دەبێتە چەند؟

چل فڕانک، مادام!

"برژیت"بە بیستنی چل فڕانک واقی وڕما، منیش هەروا. چونکە ئەو سەردەمی شووشەیەک ئاو بە دوو فڕانک بوو، نە چل فڕانک.

-نەمدەزانی وا بێ ئاون!

-لە ئاو کەمیمان نییە، مادام، بەڵام هەموو ڕۆژێ ئەستێرە لێرە دەرناکەوێ.

هێندە وەستایانە و تێکەڵ بە بزەیەکی شیرینەوە ئەمەی پێوت کە "برژیت" لە شەرمان تۆزێک سوور هەڵگەڕا. چل فڕانکەی دانا و ڕێی خۆی گرتەبەر.

من هەروا واقم وڕما بوو.

-پەکوو ماڵتە میسیۆ، قۆڵیت بڕی.

-ئەی چۆن مەمۆ، منیش دەبێ پارەی هەموو ئەو قوتووە کۆنسێرڤانەی لێم دەدزی، دەربهێنمەوە.

ئەو ڕۆژە دەسپێکی دۆستایەتی من و میسیۆ برایم بوو. بۆیە بڕیارمدا لەمەوبەدوا بچم و لە شوێنێکیتر قوتولکە کۆنسێرڤەکانم بدزم کە چی میسیۆ برایم سوێندی دادام و وتی:

-مەمۆ! ئەگەر هەر قەرارە بدزی، وەرە هەر لە خۆم بدزە.

میسیۆ برایم کۆمەڵێک فرتوفێڵی فێرکردم کە چۆن فێڵ لە بابم بکەم و لێیبدزم، بێ ئەوەی بەخۆی بزانێ. بۆ وێنە نانی کۆن و فەتیرم دەکڕی، لە فڕنەکەدا گەرمم دەکردەوە و دەرخواردم دەدا. گەلێک جاران بڕشتی

کاسنی‌یەتاڵەم تێکەڵ قاوەکەی دەکرد، یان کیسە چای‌یەکانم چەندجار دەم‌دەکردنەوە و تەنانەت ئاوم وەپاڵ شەڕابەکەشی دەگێڕا.

سەرتۆپی هەمووی فێڵەکان، گاڵتەی پڕ بە پێستی میسیۆ برایم بە دونیای دەوروبەری بوو کە فێری کردبووم. ئەویش جێگۆڕکێی کۆنسێرڤی سەگان بوو بە پاتە ، کە بۆ باوکم دادەنا .

لە سایەی سەری میسیۆ برایمەوە، درزێک لەو دیوارە یەک دەست و بێ‌کەلێنەی گەورەکان بە دەوریان‌دا کێشابووم و دەمێک‌بوو بێ‌ئاکام دەمکوتا، پەیدا ببوو و لەو درزەشەوەو دەستێک لە هانای منەوە هاتبوو.

*****

دیسانیش دوو سەت فڕانکم کۆ کردبۆوە و دەمتوانی جارێکیتریش پیاو بوونی خۆم بسەلمێنم.

بە شەقامی"بەهەشت"دا داگەڕامە خوارێ و یەکڕاست ڕووم کردە ئەو دەرگـایە کە خاوەنی ئێستای "بێوەڵە ورچەکەمی" لێڕادەوەستا. ئەمجارەیان سەدەفێکی دەریاییم پێبوو کە خۆم بە دیاری وەرمگرتبوو سەدەفێک بوو لە دەریایگەورەوە.

ژنە بزەیەکی هاتێ.

ڕاست لەودەمەیدا کابرایەک وەک فیشەکە شێتە، دەتگوت هەڵۆیە و نێچیر دەڕفێنێ لە کۆڵانی تەنیشتمانەوە بەرەو ڕووم هات و یەکێک لە جندەکانی گەڕەکیش سەری لە دووی نابوو و یەکبین دەیقیژاند و هاواری دەکرد:

ئەو دزەی بــــــگــــــرن! جـانتـــــاکـــــەم! ئەو دزەی بــــــگــــــرن!

بێ ئەوەی خۆ شلوێ بکەم، قاچێکم بردە پێش. چەند میتر ئەولاتر کابرای دز کە هەڵەنگوتبوو! یەک بە کۆڵانەکە ڕاکشابوو، منیش کەوتمە سەری.

کابرای دز چاوێکی لێکردم، کە بینی ڕووتەڵەیەکم، ددانەکانی لە چیرەوە برد، تەمای بوو هەستێتەوە و دەستێکی باشم بکوتێ. بەڵام چونکە ژنە هەروا یەکبین هاواری دەکرد و خەریک بوو خەڵکمان وەسەرگێڕێ، کابرا وای بە باشتر زانی خۆی دەرباز بکات .

باش بوو شوکور قیژە و هاواری ژنە جێگای ماسولکەکانی منیان گرتەوە.

ژنە بە خۆی و پێڵاوە پانێ بڵیندەکانییەوە گەیشتێ و بەسەرمدا داهاتەوە. کیفەکەم بۆ

ڕاداشت، ڕایپسکاند و بە سینگوەمەمی نیوە رووتییەوە نووساند کە ئێستاش لە بەر ماندوویی ڕاکردن، لە جۆلانە دابوون.

- سوپاس کوڕی باش! چۆن وەڵامی چاکەت بدەمەوە، لە گەڵ گانێکی بەلاش چۆنی؟

ژنە هەر نەبێ سیسالٚ دەبوو. بەڵام میسیۆ برایم هەموو دەم دەیگوت : پیاو نابێ دلٚی ژنان بشکێنێ.

- بۆ نا

چووینە سەرێ. ئەو ژنەی وا بێوەڵە ورچەکەی منی لە لایە، لەوەی کە یەک لە هاوکارەکانی، مشتەری لەدەست دەرهێنابوو، دڵئێش بوو. کە بە تەنیشتیدا تێپەڕبووین بە ئاسپایی و لە بەرخۆیەوە، وا دەکا:

ـ بەیانی وەرە منیش یەکی بەلاشت دەدەمێ .

که چی من تا ڕۆژی دوایی خۆم بۆ ڕانەگیرا و هەر ئەو ڕۆژە سەرێکم لێ هەڵێنا .

ناسیاوی لە گەڵ میسیۆ برایم و تێکەڵاوی لەگەڵ جندەکان، هەڵکردن لەگەل باوکمی گەلێکیتر تاقەتپروکێن کردبوو. بێئەوەی خۆم بمەوێ دەستم کردبوو بە بەراوردکردن و هەڵسەنگاندنێکی پڕ ئێش و ئازار. لە کاتێکدا لەلای باوکم هەستم بە بێناوەرۆکی، بێمانایی و ساردوسڕی ژیان دەکرد، ئاخاوتن لە گەڵ میسێوبرایم کاردانەوەیەکی پێچەوانەی هەبوو، هێوری دەکردمەوە و بۆ ژیان هانیدەدام. لە باوەشی جندەکانیش دا ساردوسڕی ڕۆژگارم لە بیر دەکرد و هێزی سێحراوی دەست بەسەردا کێشانم، بە قووڵی هەست پێدەکرد.

سەیرێکی کتێبخانە تا بنمیچ هەڵچنراوەکەی باوکم کە بە میرات بۆی بەجێماوە، دەکەم. ئەم هەمووە کتێبانە کە دەڵێن هەڵگری چۆڕاوەی بیر و هزری مرۆڤایەتین و تێکڕای یاساکان و قورسترین فەلسەفەکانیان لە خۆیاندا جێ کردۆتەوە، لە تاریکیدا دەدیت. چونکە هەر پەنجەرەم کردبایەوە، لەمێژ بوو هاواری باوکم کە دەیگوت :

دەربیجەکان داخە مـــــــووســـــــا! نوور بەرگی کتێبەکان خراپ دەکات، لەبن گوێم دەزرینگایەوە.

باوکم لە کاتێکدا شۆقی زەردی چرای پشت سەری وەک ویژدانێکی نەخۆش؛ خۆی و لاپەڕەکانی کتێبەکەی لە ئامێز گرتووە، لە ناو مۆبلە تاکەکەسییەکەیدا پانبۆتەوە و خەریکی

خوێندنەوەیە، بەمچەشنە خۆی لە پشت دیوارێک بە ناوی زانست، کە لە دەوری خۆی هەڵچنیوە، زیندانی کردووە.

باوکم ئیتر بارتەقای سەگێکیش بایخی بۆ من دانەدەنا، تازە هەر چەند زۆریشی بێز لە هەرچی سەگە دەبۆوە. ئەگەر جاروبار وەک سەگیش کرووزابامەوە، قەتنەبوو جارێک ئێسقانێک لە دەریای زانستی خۆی بهاوێتە بەردەم .

ـ ئهـــــــــم ، ببورە.

ـ بێدەنگ بە مووسا! خەریکی خوێندنەوەم، دەبینی سەرقاڵم، و کارم هەیە.

سەراوان و بناوانی قسەی، کار کردن بوو و خۆی پێ لە هەموو گفتوگۆیەک دەرباز دەکرد.

ـ ببـــــــــورە بابە.

ـ یادی بەخێر، پوپۆلی برات وەک تۆ نەبوو.

پوپۆل نازناو و پێوانەیەک بوو کە لێنەهاتوویی منی پێ دەستنیشان دەکرد. هەرجارێک هەڵەیەکم کردبا باوکم خێرا بیرەوەرییەکی پوپۆلی برا گەورەمی بە گرچووی دا دەدام.

پوپۆل لەو قوتابی‌یە زیرەکانە بوو. پوپۆل زۆر حەزی لە دەرسی بیرکاری بوو. پوپۆل قەت بانیۆکەی حەمامی پیس نەدەکرد. پوپۆل هەمیشە میزی ڕاست لە کونی مبالێ دەکرد. پوپۆل هێندەی باوکم حەزی لە کتێب خوێندنەوە بوو.

ڕاستییەکەی گەلێک خۆم بە بەختیار دەزانی کە دایکم دوا بە دوای هاتنە سەر دنیای من، پیلی پوپۆلی گرتبوو و ڕۆیشتبوو. چونکە هەر ئەوەی بیرەوەرییەکانیم بە چاوی دا دەدراوە بۆ حەوتپشتم بەس بوو. هاتبا و پوپۆلی ئاوا ڕێکوپێک لە ماڵدا لەگەڵمان ژیابا، دەمێک بوو دیقم پێکرابوو.

ـ بابــــه، پێتوایه پوپۆلی برام منی خۆشویست بایه؟

باوکم خێسەیەکی لێکردم و هێندێکم لێ مۆنبۆوه و گوتی:

ـ پرسیارێکی قۆر.

ئەوه تەنیا وڵامێک بوو وەرمگرتەوه، پرسیارێکی قـــــــۆر!

منیش له بابمەوه فێر ببووم هەر به چاوی گومان و ڕق و قینەوه سەیری دەوروبەری خۆم دەکرد.

ئەوەی که له گەڵ کابرای عەرەب، جا با عەرببیش نەبێ: چونکه عەرەب یانی ئەو کەسەی که شەو و ڕۆژ کار دەکات، تەنانەت ڕۆژانی یەک شەممەش؛ هاتووچۆم هەیه، یان ئەوەی که یارمەتی جندەیەکی سەر شەقامم دابوو، هی

پرێسکەی دڵی خۆم بوو و نەدەکرا لە ڕووگەی ئاشکرای ژیانمدا بەدی بکرێ.

ڕۆژێک میسیۆ برایم لێی پرسیم:

ـ مەمـــۆ! بۆ قەت پێناکەنی؟

ئەم پرسیارە وەک مستەکۆڵەیەک لە نەکاو بەرەو ڕووم ببۆوە و هیچ بیرم لێ نەکردبۆوە .

ـ میسیۆبرایم، پێکەنین بۆ سامانداران هاتووە، ئەمن قەوەم پێناشکێ.

بۆ ئەوەی قەڵسەم لێبگێڕێ لەبەرخۆیەوە دەستی کرد بە پێکەنین.

ـ بۆ تۆ پێت وایە من مرۆڤێکی سامانداڕم؟

ـ هەر چی بێ تۆ هەمیشە داخڵەکەت پڕە لە بەستە پوڵ. کەس ناناسم وەک تۆ ڕۆژ تا ئێوارێ هێندەی پارە لە بەر دەستدا بێ.

ـ بەم پارانە شتومەکی ناو دووکان دەکڕم و کرێ دووکانی پێدەدەم. سەری مانگێ دوای ئەم دەرچوونانە شتێکی وا نامێنێتەوە، تێدەگەی؟

دیسان بۆ قەڵسە لێگێڕان، زۆرتری دەم پانکردەوە و پێکەنی.

ـ کە دەڵێم پێکەنین بۆ پیاوی دەوڵەمەندە مەبەستم ئەوەیە کە تەنیا مرۆڤە بەختەوەرەکان بۆیان هەیە پێبکەنن.

ـ دەڵێم لە هەڵە دای، وا نییە. ئەوە پێکەنینە مرۆڤ بەختەوەر دەکات.

ـ تەح!

ـ تاقی کەوە! تۆ کوڕێکی بە ئەدەبی، وەنییە؟

ـ لە ناچاریان، دەنا شەق دەزانێ قۆناخ لە کوێیە.

- بەڵام ئەوە باشە کە بە ئەدەبەوە هەڵسوکەوت بکەی، لەویش باشتر ئەوەیە کە مێهرەبان بی .

دەی پێبکەنە! جا ئەودەم دەزانی دەڵێم چی.

ئەگەر هەموو کەس وەک میسیۆ برایم بە شووشەیەک کەلەمبەترشەوە تەماحی وەبەرنابام، منیش هەوڵێکم هەر دەدا.

ڕۆژی دوایە هەر وەک جندۆکان دەستیان لێوەشاندبم بە دەم هەموو کەسەوە پێدەکەنیم و بزەم لە سەر لێوان لانەدەچوو.

لە قوتابخانە کاتی وانەی بیرکاری، بە پێکەنینەوە گوتم:

نەخێر خاتوونی من، هیچ تێنەگەیشتم. نایزانم.

- قەی ناکا مووسا، جارێکی دیکەش بۆت دەڵێمەوە.

زۆر سەیربوو، نە تووڕەبوو و نە سەرکۆنەشی کردم.

کاتی نانخواردن لە قوتابخانە، بە پێکەنینەوە داوای هێندێکیتر شلە و بە دواشیدا پارچەیەک پەنیری سەلکی تازەم کرد. بێ یەک و دوو لێکردن وێیاندام.

کە چووین بۆ هۆڵی وەرزیش، بیرم کەوتەوە کە پێڵاوی وەرزیشێم لەبیرچووە. بە پێکەنینەوە بە مامۆستاکەم گوت: پێڵاوەکانم دڕاون...

مامۆستاش بە پێکەنینەوە و بێ تووڕە بوون دەستێکی لە شانمدا. واتە یانی قەی ناکا.

دەتگوت سەرخۆشم، هەستم دەکرد هەموو ئیش و کارم ڕادەپەڕێ. میسیۆ برایم چەکێکی وای نەدابوومێ خۆشەوە بێ.

بەو بزە و پێکەنینەوە تەقەم لە هەموو دونیا دەکرد، ئیتر کەس نەیدەتوانی نەمبینێ و وەک بەرسوورکە پێم ڕێبخات.

کاتی گەڕانەوە لە قوتابخانەڕا بۆ ماڵ، رێگام خوار کرد و خۆم بەشەقامی "بەهەشت"دا کێشا. لەجوانترین جندە کە تا ئێستا چەند جارێک بێ دڵی کرد بووم و ملی نەدەدا، چوومە پێش.

بە پێکەنینەوە تێیڕاخوڕیم و پێمگوت:

ـ لە چی یای؟ بچینە سەرێ؟

ـ هەژدە ساڵ دەبی؟

لە کاتیک دا نەمدەهێشت بزەم لە سەر لێوان بزر بێ، وتم:

ـ ئەی چۆن، دەمێکە.

چووینە سەرێ.

پاشی دامرکان، لەکاتێکدا خەریک بووم خۆم دەبەر دەکردەوە، چیرۆکێکم لە خۆمەوە سازکرد و گوتم کە ڕۆژنامەنووسم و خەریکم لە سەر ژیانی ژنەکانی سەر شەقام، کتێبێک دەنووسم. هەڵبەت بەدەم قسانیشەوە ئەوە هەروا بە چەکەکەی میسیۆ برایم یەکبین تەقەم دەکرد. پاشان پێمگوت ئەگەر حەز بکات هێندێک لە سەر ژیانی خۆی بۆم بدوێ.

- بە ڕاستیتە ، تۆ ڕۆژنامە نووسی ؟

- بە پێکەنینەوە گوتم: ئەی چۆن. لە ڕاستیدا هێشتا دەرسەکانم تەواو نەکردووە.

ژنە دەستی پێکرد. منیش لە سینگ‌وەمەی کە بەپێی بەسەرهاتەکە جارناجارێک دەلەرینەوە و یان سەروخواریان دەکرد، ڕامابووم. بۆخۆشم باوەڕم نەدەکرد کە ژنێک هاودەمی من بکا و لەگەڵم بدوێ .

دەمەو ئێوارێکی درەنگ کە باوکم گەڕایەوە ماڵێ، وەک هەمیشە کاتێک خەریک بووم باڵتۆکەی لێوەربگرم هەوڵمدا لە پێشییەوە بوەستم تا لەبەر شۆقی چراکەوە بمبینێ.

بە پێکەنینەوە گوتم: خواردنەکە ئامادەیە!

بە سەرسووڕمانەوە سەیرێکی کردم.

بە جارزی بەڵام هەروا دەم بە پێکەنینەوە بە دەوریدا دەهاتم و دەچووم. لە ئاخرییەکانی شەوێدا گوتی:

ـ ها، ئەوە چ هەڵەیەکت کردووە؟

ئیتر بزەی سەرلێوانم ڕەویەوە. بەڵام دیسان ملم هەر نەدا و بێهیوا نەبووم.

کاتی دانانی شەوچەرەش هەر هەوڵمدا و بە بزەی سەر لێوانەوە دەهاتم و دەچووم.

دەمبینی کە زۆر بە مۆڕەوە سەیرمدەکات، پاشان گوتی:

ـ وەرە ئێـــــــرە!

وام هەست کرد کە وا بزەکانم سەهۆڵەکان دەتوێننەوە. بە خۆم گوت: ها ئەوەش قوربانێکی دیکەی بزە و زەردەخەنە. لەوانەیە ئێستا لە باوەشم بگرێ و دەستێکم بە سەری دابێنێ.

لە بیرمە جارێک خۆی بۆی باس کردبووم کە کاکم پوپۆل، زۆر حەزی دەکرد لە ئامێز بگیرێ و دەستی بە سەری دابێنن. بەدڵنیایەوە کاکە پوپۆل لە ڕۆژی هەوەڵەوە زانیبووی چەکی بزە چەند کاریگەرە، یان لەوانەیە دایکم دەرەتانی بووبێ و فێری پێکەنینی کردبێ.

چوومە تەنیشت باوکم و شان بە شانی وەستام. چاوەکانی چکۆلەکردنەوە و لێم

وردبۆوە. لە خۆشیان پێکەنین وای داگرتبووم خەریک بوو شەویلکەم لە ڕەسمە بچێ.

ـ پێویستە ددانەکانت لە قالب بدرێن. قەت نەمدەزانی کەڵپەکانت هێندە لە پێشێن.

*****

ئیتر لەو شەوە بە دواوە کردمە پیشە و دوای نووستنی باوکم دەچوومە خوارێ لای میسیۆبرایم.

ـ تاوانی خۆمە، ئەگەر منیش وەک کاکم پوپۆل بایەم، بابم منیشی خۆشدەویست.

ـ چووزانی؟ خۆ پوپۆل بەجێی هێشتوون و ڕۆیشتووە.

ـ دەیجا ؟

ـ ڕەنگبێ تاقەتی باوکتی نەبووبێ.

ـ پێتــوایـــــه؟

ـ هەر چی بێ پوپۆل لەماڵەوە ڕای کردووە. بێشک هۆیەکی هەر هەیە.

میسیۆبرایم وردەپوڵەکانی وێدام تا بیانژمێرم و بەستە بەستە لە کاغەزیانەوە پێچم. ئەم سەرقاڵبوونە، هێندێکی ئەهوەن کردمەوە.

ـ باشە میسیۆ، تۆ پوپۆلت دەناسی؟ چ جۆر کوڕێک بوو؟

داخڵەکەی توند پێکدا دا، وەک ئەوەی بیهەوێ بکێشێ بە دەمی یەکێک دا.

ـ با شتێکت پێبڵێم مـــەمـــــۆ، من تۆم سەت قات، بگرە هەزار قاتی پوپۆل خۆشدەوێ.

ـ بەڕاستیـــتـــــــه؟

بەم قسەیە زۆر کەیفخۆش بووم بەڵام وەسەرخۆم نەهێنا. پەنجەکانم کردە مستەکۆڵە

و ددانەکانم لە چیرەوە برد، ئاخر دەبوایە لە سەر کەڕامەتی بنەماڵە وەدەنگ هاتبام.

- بزانە دەڵێی چی، بۆت نییە ئاوا باسی برای من بکەی. چ دژایەتییەکت دەگەڵ پوپۆل هەیە؟

- پوپۆل کوڕێکی زۆر باش بوو، زۆر باش. بەڵام ببوورە ئەمن پێموایە مەمــۆ باشترە.

- دەی قەی ناکا، بووراوی.

پاش حەوتوویەک میسیۆ برایم ناردمی بۆ لای دوکتۆرێکی ناسیاوی خۆی کە سەیری ددانەکانم بکات. وا دیارە میسیۆ ئاشنا و ڕوشنای باشی هەیە.

ڕۆژی پاشان کە چوومەوە لای میسیۆ، گوتی:

- چارەسەری ددانەکانت لەوەدایە کە هێندێک کەمتر پێبکەنی. نا گاڵتەت دەگەڵ دەکەم. برادەرەکەم دڵنیای کردووم کە ددانەکانت هیچ

عەلەمیان لێنییە و لە قالبدانیشیان پێویست ناکات.

بە چاوی پڕ لە خەندەوە سەری هێنایە بن گوێم و گوتی:

ـ بیر بکەوە ئەگەر بە ددانی قالبکراو و "لغاوەوە" چووبایتە شەقامی"بەهەشت"، کەس هەبوو بڕوات پێبکا کە هەژدە ساڵ بی .

لە خەجاڵەتییان سەرم داخست و گوتم وردەپوڵەکانم دەیە با بیانژمێرم.

ـ میسیۆ! لەم بارەوە چ دەزانی؟

ـ هیچ نازانم ، هەر ئەوەندە دەزانم کە لە ناو قورعانەکەم دایە.

هێندێکی دیکەش لە وردەپوڵەکانم بژارد و لوولەم کردن.

ـ چوونی بۆ لای جندەکان شتێکی زۆر ئاساییە، مەمۆ! لە سەرەتادا دەبێ مرۆڤ بچێتە لای ژنی بە ئەزموون، ئەوان دەزانن چۆن بە پیاو ڕابگەن. پاشان بەرەبەرە کە هەست و گێرە و کێشەکان سەریان‌هەڵدا، دەکرێ پیاو بە هەموو تازە کارێکیش ڕازی بێ.

هەستم کرد بڕێک هاتوومەتەوە سەرەخۆ.

ـ وا هەیە تۆش بچی بۆ شەقامی" بەهەشت" ؟

ـ دەرگای بەهەشت بۆ هەموو کەس ئاواڵەیە.

ـ نا میسیۆ، تۆ پێم ڕادەبوێری. خۆ ئەگینا تازە بەو تەمەنەشەوە هەر ناچی!

ـ بۆ چما ئەوێ هەر بۆ کەسانی ژێر هەژدە ساڵ دەبێ؟

زانیم کە قسەکەم لە قەدەر قەڵافەتم نەبووە و تووڕەم کردووە.

ـ مەمۆ! دەڵێی چی بەیەکەوە پیاسەیەکی بکەین؟

ـ هەی نەبێ میسیۆ، یانی وا هەیە تۆش وەدەرکەوی و"بـــڕۆی" ؟

ئەها دیسان، دەستەگوڵێکی دیکەم بە ئاوێ دادا. بۆیە زۆر بەخێرایی و بە پێکەنینەوە گوتم:

ـ یانی مەبەستم ئەوەیە، کە من تۆم هەر لە سەر کورسیلەکەت بینیوە.

بەڵام هیچ سوودی نەبوو و دۆخەکەم بۆ نەگۆڕدرا، ئیتر لە سەری نەڕۆیشتم.

هەر بۆ بەیانی میسیۆ برایم لە گەڵ خۆی بردمی بۆ پاریس. پاریسی جوان و بە ناوبانگ،

پاریسی ناو وێنەکان، ئەو پاریسەی تووریستەکان دەیبینن.

کەنارە و کەنار بە درێژایی و خوارەکە و پێچەکەی ڕووباری سێن‌دا پیاسەمان کرد.

ـ سەیرکە مەمۆ! رووباری سێن چەندی حەز لە پردە، هەر وەک ژنان کە حەزیان لە بازنە و پاوانەیە.

پاشان بە ناو پارکی "چامپ ئێلیسێس" و بە بەر کۆمەڵێک تیئاتر و گالریای وێنەدا تێپەڕین تا گەیشتینە شەقامی "ڤایبۆری- سانت- هونرێ"، ئەوبەر ئەوبەری شەقامەکە دووکانی جل‌وبەرگە بەناوبانگەکانی وەک لان‌ویـــــــــــن، هێرمێز، ساینت لاورنت و کاردین ... کە باوی سەردەم بوون، دایگرتبوو .

لە چاو بەقاڵی‌یەکەی میسیۆ کە تا بن‌میچی دوو ڕیز و سێ ڕیز سەری مار و مێرووی تێدا

هەڵچنرابوو، سەرنجڕاکێش و سەیر ئەوە بوو کە ئەم دووکانە بە ناوبانگانە، جگە لە یەک دوو کوت جلوبەرگ، چیتریان تێدا بەدی نەدەکرا.

- میسێو! زۆر سەیرە، جامخانەی دەوڵەمەندەکان زۆر فەقیرە و چی تێدانییە.

- بەوە دەڵێن "لوکس"،مەمۆ، هیچت لە جامخانەدا نەبێ، دووکانت پەپووی لێ بخوێنێ و هەرچی هەیە لە " قیمەت " دابێ.

لە کۆتایی گەشتەکەماندا گەیشتینە باخەکانی پشت "پالاز رۆیاڵ"میسیۆ برایم شەربەتێکی لیمۆی بۆ من وەرگرت و بۆ خۆشـــــی لە سەر کورسییەکی دانیشت و لاقی هاویشتە سەر لاقی. جارناجارێک قومێکی لە زەحلەکەی بەردەمی دەدا. هەموو جارێش کە لێوەکانی لێک دەخشاند تا وەکو چێژی تەواوی لێ وەربگرێ، مڵچەیم گوێ لێدەبوو.

ـ دەبێ ژیان لە پاریس زۆر خۆش بێ.

ـ بەڵام مەمۆ، خۆ تۆ لە پاریس دەژی.

ـ نا من لە شەقامی "شین" دەژیم.

چاوێکم لە میسیۆ کرد، دیار بوو بە باشی چێژی لە عارەقەکەی وەردەگرت.

ـ پێموانەبوو کە موسوڵمانیش عارەق دەخۆنەوە.

ـ نەخێر، بەڵام ئەمن سۆفیم.

هەستم کرد دیسان دەمم زۆر بردۆتە پێش. بەڵکوو میسیۆ حەز نەکا باسی نەخۆشی‌یەکەی خۆی بکات. دیارە مافی خۆیشیەتی.

بۆیە ئیدی تا نەگەیشتینەوە شەقامی خۆمان، "شەقامی شین"، چی تری لەسەر نەڕۆیشتم.

*****

شەو لە ماڵەوە لە ناو کتێبەکانی باوکمدا بە دوای مانای سۆفیدا گەڕام. دیار بوو بە ڕاستی بۆ میسیۆ برایم بە پەرۆش بووم بۆیە پەنام بۆ ئەو کتێبانە هێنابوو کە بێجگە لە بەدبەختی خێرێکی دیکەیان بۆ من تێدا نەبوو.

"سۆفیایەتی لقێک و بۆچوونێکە لە ئیسلامدا کە لە سەدەی حەوتدا سەری هەڵداوە. پەیڕەوان و لایەنگرانی ئەم ڕوانگەیە پێیانوایە، ئیمان و باوەڕ لە تێگەیشتن و ناخی تاکەوە سەرچاوە دەگرێ نەک پەیڕەوی کردن لە کتێب و شەریعەت" .

هەر وەک چاوەڕوان دەکرا ئەم کتێبانە تەنیا مانای ئەم وشانەت پێدەڵێن کە بۆ خۆت پێشتر دەیانزانی .

هەر ئەوە کە زانیم "سۆفی" جۆرە نەخۆشییەک نییە، هێور بوومەوە.

واتە سۆفی بوون شێوازێکی بیرکردنەوەیە. هەر چەند وەک میسیۆ برایم بۆخۆی دەیگوت: هێندێک شێوە بیرکردنەوەش لەخۆیدا جۆرێک نەخۆشییە .

لەمەو بە دوا دەستم کرد بە بەدوادا چوون و لێکۆڵینەوە لە سەر ناو و ناوەرۆکی سۆفیگەری.

ئەوەی تێیگەیشتم ئەوە بوو کە میسیۆبرایم سەرە ڕای عارەق خواردنەوە وەک موسوڵمانان باوەڕی بە خودا هەبوو بەڵام بەشێوەیەک لە سنووری گوناح دەگەڕایەوە. میسیۆ لە ناخییەوە بیری لە خودا دەکردەوە نەک بە پێی شەریعەت و یاسا.

ئەوەش ببوو بە گرێکوێرەیەک کە دەبوایە زۆرتری بیر لێبکەمەوە.

وای تێگەیشتم کە دەتگوت باوەڕ بەپێی شەریعەت و یاسا، یانی خۆ دیتنەوەی بێئەملا و ئەولا لەناو چوارچێوەیەکی لەپێشدا دیاریکراو. لە پرنسیپدا یانی شتێکی پڕمەترسی .

واتە میسیۆ برایم مرۆڤێکی ناشەریفە و هەڵسوکەوت کردنیش لەگەڵ ئینسانی لەم چەشنە بۆ من نەهاتووە.

لە لایەکی دیکەشەوە ئەگەر مانای ڕەچاوکردنی کتێب و یاسا ئەوە بێ کە وەک پارێزەرێکی داماو و بێهیوا، وێنەی باوکم، لەناو ماڵێکی ساردوسڕی مەینەتلێدراو دا بژیم، بەدڵەوە هەڵمدەبژارد کە لە بەرەی میسیۆ برایمدا دژ بەو یاسا و ڕێسایانە بوەستم.

به پێی کتێبە زانیارییە گشتییەکان دەردەکەوت کە بناغەدانەرانی سۆفیگەری دوو پیاوی بەتەمەن بوون بە ناوەکانی حەللاج و غەزالی. بە بینینی ئەم ناوانە زەینم بۆ ئەم کەسانە چوو کە لە پشت باخەکانی شەقامی شین‌دا دەژیان

واتە مەندی و لەناو خۆدا بوونی میسیۆ برایم هەر لەو بۆچوونە ڕا کە دەبێ باوەڕ و ئیمان لە ناخی مرۆڤەوە سەرهەڵبدا، سەرچاوەی گرتووە. بۆیە بەکردەوەش میسیۆ لە چاو هەموو جوولەکەکانی دەوروبەر مرۆڤێکی لەسەرخۆ و هێدی و هێمن بوو.

زۆرم هێنا و برد خۆم بۆ ڕانەگیرا. بۆیە شەوێک لە سەر مێزی نانخواردن کاتێک باوکم پشکێک گۆشتی مەڕی سوورەوەکراوی دەجووت و لە دەمیدا دەیهێنا و دەیبرد، لێم پرسی:

ـ بابە! باوەڕت بە خودا هەیە؟

سەیرێکی کردم پاشان بە هێمنی گوتی:

ـ دەزانی خەریکە بەرەبەرە گەورە دەبی و پیٚدەگەی.

تێنەگەیشتم، ئەوە چی بە سەر پرسیارەکەی منەوە دابوو.

بۆ دەمەساتێکی کورت گوتم بێت و نەبێت کەسێک بۆی گێڕاوەتەوە کە هامووشۆی ژنەکانی شەقامی "بەهەشت" دەکەم. بەڵام درێژەی بە قسەکانی دا.

ـ نەخێر، قەت سەرکەوتوو نەبووم باوەڕ بە خودا بکەم .

ـ سەرکەوتوو؟ بۆ نەبووی؟ زۆری پیٚدەویٚ؟

چاوێکی بە دەوروبەری نیوەتاریکی ژوورەکەدا گێڕا، پاشان وتی:

ـ بۆئەوەی بزانین هەرچی بە دەوروبەرمانەوە هەیە، هەڵگری مانایەکە؟ بەڵێ، مرۆڤ بەڕاستی دەبێ خۆ ماندوو بکات.

ـ بەڵام باوکە خۆ ئێمە جوولەکەین، مەبەستم خۆمانە.

ـ بەڵێ

ـ یانی جوولەکەبوون هیچ پەیوەندی بە خوداوە نییە؟

ـ نا ئیتر بۆ من نا. جوولەکەبوون ئیتر بۆ من تەنیا بیرەوەرییەکە، بیرەوەرییەکی گەلێک ناخۆش.

زۆر ماندوو دیاربوو. لەوانە بوو لۆچێک حەبیش چاری نەکا. ڕەنگبێ چونکە بە قسەکردن ڕانەهاتبوو. جارێکیش هەر جارێکە.

هەستایە سەرپێ و یەکڕاست چوو ژوورەکەی خۆی و لێیخەوت.

چەند ڕۆژێک دواتر کاتێک لە ئیش را هاتەوە، هێندەی دیکەش ماندوو و ڕەنگ بزڕکاو بوو.

خەریکبوو سووچەکەم دەهاویشتە سەرشانی خۆم و سەرکۆنەی خۆمم دەکرد کە کۆنسێرقیسەگانم دەرخوارد دابوو.

بەئاسپایی دانیشتە سەر کورسییەک و گوتی: کە دەیهەوێ شتێکم پێبڵێ.

هێندەی دە خولەکێکی گرت هەتا وەزمان هات.

ـ مووســا، لە ئیشەکەم وەدەریان ناوم. ئیتر لە ئیدارە منیان ناوێ.

بۆ من هیچ جێگەی سەرسووڕمان نەبوو کە هاوکارەکانی حەز نەکەن دەگەڵ باوکمدا ئیش بکەن.

بێگومان باوکم تاوانبارەکانیشی وەزاڵە هێناوە. دەردەکەوێ کە پارێزەرێک دەتوانی پارێزەر نەبێ!

ـ دەبێ لە شوێنێکی دیکە بە دوای ئیشدا بگەڕێم، جا بۆیە دەبێ دەسپێوەبگرین.

چۆوە ژوورەکەی خۆی و لێی ڕاکشا. دیاربوو دەربەست نەبوو گوێی لە بۆچوونی من بێت.

منیش وەدەرکەوتم و چوومە لای میسیۆ برایم. دانیشتبوو خەریک بوو بادامە سوێرەی دەخوارد.

ـ میسیۆ، مروڤێک چۆن دەتوانێ بەختەوەر بێ؟

ـ ئەوەی دەزانم کە لە قوڕعانەکەم دایە.

ـ هەر چەند جوولەکەم بەڵام پێموایە ڕۆژێک مەجبوور دەبم قوڕعانەکەت لێبدزم.

ـ ئەرێ مەمۆ، لە لای تۆ جوولەکە بوون چ مانایەکی هەیە؟

ـ نازانم، بۆ باوکم جوولەکەبوون یانی ڕۆژ و شەو داماو و کەساس بوون. بۆ منیش دۆخێکە کە تێیدام و بۆم نییە شتێکیتر بم.

میسیۆ برایم لۆچێکی بادامە سوێرە لە مستم کرد.

ـ مەمۆ! پێڵاوەکانت هیچ باش نین، بەیانی دەچین جووتێک پێڵاو دەکڕین.

ـ ئا، بەڵام...

ـ ژیانی مرۆڤ لە دوو شوێنان تێپەڕدەبێ، لەناو نوێنوبان و لە ناو پێڵاوەکانی.

ـ پارەم نییە ، میسیۆ.

ـ من بۆت دەکڕم، با ئەوە دیاری من بێ بۆ تۆ مەمۆ. تەنیا جووتیک پێت هەیە دەبێ ئاگات

لێیان بێ. کە پێڵاو پەنجەکانی پێتی گرت، بیانگۆڕە. خۆ پێیەکانت بۆ ناگۆڕدرێ!

*****

ڕۆژی دواتر کاتێک لە قوتابخانە ڕا گەڕامەوە ماڵێ، نامەیەک لە پێشخانە، لەپەنا پێڵاوەکان کەوتبوو. نازانم بۆ هەرکە دەسخەتی باوکم ناسییەوە، کەوتمە دڵەکوتە.

مووسا!

سەری خۆم هەڵدەگرم و دەڕۆم. بمبوورە! من بۆ باب نابم. پوپۆ.......

هێڵێک بەسەر ناوەکەدا کێشرابوو. وێدەچوو بەتەما بووبێ دیسان پوپۆلـم بە چاودا بداتەوە. بۆ وێنە بنووسێ، "حاوانەوە دەگەڵ پوپۆل

دەکرا، دەگەڵ تۆ نا"، یان "پوپۆل هێز و توانای باوک بوونی پێدەبەخشیم، تۆ نا".

ڕەنگە تانە و توانجەکانی هێندە تاڵبووبن، بۆخۆشی لە نووسینیان شەرمی کردبوو .

لەدڵی خۆمدا گوتم سوپاس، وەرمگرت!

لەوانەیە ڕۆژێک یەکتر ببینینەوە، ڕۆژێک کە تۆ گەورە بووی. کاتێک ئیتر شەرم لە بوونی خۆم ناکەم، ئەوکاتەی کە تۆ منت بەخشیوە .

خواحافیز

-ئەی ئەی، هەروا!! سوپاس و خواحافیز!

لە ژێرەوە لە پەڕاوێزدا نووسیبووی.

هەرچی پارەش هەمبوو لە سەر مێزەکەم داناوە. ئەمەش ناوی ئەم کەسانەی لە نەبوونی مندا، دەتوانی پەیوەندییان پێوە بگری، ئاگایان لێت دەبێ.

چوار ناوی نووسیبوو کە هیچکامیانم نەدەناسی.

بڕیاری خۆم دا، نابێ کەس پێبزانێ.

بەهیچ کلۆجێک کەس نابێ بزانێ کە پشتم تێکراوە.

ئەوە جاری دووهەم بوو ڕوویان لێوەردەگێڕام و پشتیان تێدەکردم. جاری یەکەمیان دایکم هەر لە سەر پشتی لانکێ جێیهێشتم، کاتێک هێشتا حەوتووم نەچووبوو. ئەم جارەشیان باوکم لە سەرەتای لاوەتیمدا، پشتی تێکردم و بەتەنیای هێشتمەوە.

هاتبا و کەس بەمەی زانی با، نەهامەتی بوو.

بۆ ئاوا لێم بێزارن؟ بۆ خۆشییان ناوێم؟

ئیتر بڕیار بوو دابووم، بڕیارێکی بێگەڕانەوە.

کەس نابێ بزانێ کە باوکم لە ماڵەوە نییە. هەر لە سەر ڕەواڵی پێشوو هەڵسوکەوتم دەکرد، ئەنەهوو باوکم لە ماڵەوەیە. واشم دەنواند کە وا شەوە دوور و درێژەکان سەرەڕای ویستی خۆم، بەجارزییەوە بەیەکەوە دەبەینە سەر. تەنانەت هەروەک جارانیش هەموو شەوێ سەرێکم بە بەقاڵییەکەی میسیۆ برایمدا دەکرد.

- میسیۆ، باوکم ژانە زگێتی چی بدەمێ باشە؟

- "فیرنتبڕانکا"، ها مەمۆ! شووشەیەکی بچووکم هەیە بیبە.

- سوپاس، ئەوە دەچم هەر ئێستا یەک دوو کەچکی دەدەمێ.

بەو پارانەی باوکم بەجێی هێشتبوو، مانگێکم ژیان بردە سەر.

فێربووم لاسایی ئیمزای باوکم بکەمەوە تا بتوانم ئیش و کاری پۆست ڕاپەڕێنم و وەڵامی نامەکانی قوتابخانەش بدەمەوە. بەردەوام خواردنی دوو کەسانم دروست دەکرد و مێزی نانخواردنیشم هەر بۆ دوو کەس ئامادە دەکرد، تەنیا بەم جیاوازییەوە کە دوای نانخواردن بەشەکەی باوکم لە تەنەکە خۆڵەکە دەکرد.

چەند شەوێک لە حەوتوودا جلک و پێڵاوەکانی ماڵەوەی باوکم دەکردەبەر، هێندێکم ئارد لە سەر و گوێلاکم وەردەدا و لەسەر مۆبلەکەی دادەنیشتم تا وەکو هاوسێکانی ئەوبەری شەقام فریوبدەم. لەو کاتانەشدا خەریکی خوێندنەوەی قورعانە جوانەکەی میسیۆ دەبووم کە پاش چەندین جار داواکردن، توانیبووم لێی قەرزبکەم.

لە قوتابخانەش بیرم کردەوە نابێ بێڵم دەمەساتێک بەفیرۆ بچێ و دەبێ عاشق بم.

بەڵام چونکە لە قوتابخانەکەی ئێمە کوڕ و کچ تێکەڵ نەبوون، دەرەتانی هەڵبژاردنیش زۆر نەبوو. لەبەر ئەوەش بوو کە هەموو کوڕەکان چاومان بە دوای کچی فەڕاشی قوتابخانەکەمانەوە بوو. تێکڕامان دڵێک نا سەت دڵ "عاشقی" مرێم ببووین.

مرێم هەرچەند سێزدە ساڵ پتری تەمەن نەبوو، وەستایانە چەمی دۆخەکەی لە دەستدابوو و دەیزانی چۆن ئەم سێسەت کوڕە هەرزەکار و نەدیوبدییە کە چاویان بە دوایەوە بوو، لە سەر پەنجان بگێڕێ.

منیش وەک کەسێک کە خەریکە دەگەڵ لافاوێکی بێڕەزا بۆ ڕزگاری خۆی دەستوپەنجە نەرم دەکا، بێوچان خەریک بوو سەرم لە سۆنگەی مرێمدا دابنێم. بۆیەش چەکە کۆنەکەم "پێکەنین"، وەکار خستبۆوە.

چارم ناچار بوو، دەبوایە نیشانی بدەم کە بۆ خۆشویستن دەبم. ئەمەش دەبوایە عالەم پێبزانێ، بەرلەوەی بزانن تەنانەت دایک و باوکیشم کە دەبوایە خۆشیان ویستبام، بەجێیان هێشتووم.

بۆ میسیۆ برایمم گێڕاوە چۆن لەحەول ودەولی وەدەسهێنانی دڵی مرێمێ دام.

وەک بزانێ کۆتایی بەسەرهاتەکە چلۆنە، لە کاتێکدا بزەی لە سەر لێوان بزر نەدەبوو، گوێی بۆ ڕاگرتبووم .

بەڵام خۆم شلوێ نەکرد و وەسەرەخۆم نەهێنا.

ـ خەبەری باوکت؟ وەزعی چۆنە؟ دەمێکە بەیانییان نایبینم.

ـ ئیش و کاری یەکجار زۆرە، لەبەر ئیشە تازەکەشی دەبێ سەرلەبەیانییان زوو وەدەرکەوێ.

ـ ئـــــــــێ! هیچ تورەش نابێ کە تۆ خەریکی قورعان خوێندنی؟

ـ هـــــم ؟ ئا، بەدزی‌یەوە دەیخوێنمەوە، زۆریش تێناگەم چی تێدا نووسراوە.

ـ مرۆڤ بخوازێ شتێک فێربێ دەس ناداتە کتێب، تێکەڵاوی خەڵک دەکا و دەیان‌دوێنێ. زۆرم باوەڕ بە کتێبان نییە.

ـ بەڵام تۆ سەراوان و بناوان دەڵێی: ئەوەی دەزانی کە.....

قسەکەی پێ بڕیم و بۆ خۆی تەواوی کرد:

ـ بەڵێ مەمۆ! " ئەوەی دەزانم کە لە قورعانەکەم دایە "

حەزدەکەم بچمە قەراغ دەریایە، دەڵێی چی بچین بۆ نۆڕماندی؟ پێتخۆشە دەگەڵم بێی؟

ـ بۆم هەیە؟

ـ هەڵبەت ئەگەر باوکت ئیزنی لەسەر بێ.

ـ ئا بۆم هەیە.

ـ دڵنیای؟

ـ دەڵێم بۆم هەیە!

لە میوانخانەکەی گڕاند هوتێلی کابۆرگ ئیتر خۆم پێڕانەگیرا و دەستمکرد بەگریان، دوو، سێ سەعاتان گریام، هەرچی دەمکرد خۆم پێڕانەدەگیرا.

من دەگریام و میسیۆ برایمیش بێئەوەی شتێک بڵێ سەیری دەکردم و چاوەڕوان بوو کە من شتێک بڵێم. لە خۆم نووسام و گوتم:

- ئێرە زۆر شوێنێکی جوانە میسیۆ! لە ڕادەبەدەر جوانە. بەڵام ئەوەش بۆ من نییە. من ئەوەندەی ناهێنم.

میسیۆ پێکەنی و گوتی:

- مەمۆ، جوانی لە هەموو شوێنێک هەیە، هەر شوێنێک سەیری بکەی. ئەوەش لە قورعانەکەم دا نووسراوە.

بە دەم پیاسەکرنەوە بە ڕۆخی ئاوەکەدا هەڵکشاین.

- دەزانی چۆنە مەمۆ، خودا ئامانج و مەبەست لە ژیان بۆ کەسیک دیاری ناکات و هەروەها ئاستەمە لە هیچ کتێبێکدا بیدۆزێتەوە.

بۆ ئەوەی خۆ لە باسی باوکم بدزمەوە، وەسەرمکرد و باسی مرێمم هێنایە گۆڕێ و گوتم:

ـ له دەسپێکدا مریەم له نێو هەموو ئەوانەی که هەڵوەدا و به دوایەوە بوون، سەری سەودای دەگەڵمدا هەبوو و گۆشەیەکی دڵی بۆ تەرخان کردبووم. کەچی ئێستا جوابی کردووم و بەهێندم ناگرێ .

میسیۆبرایم گوتی:

ـ هیچ نیه گوێی مەدەرێ. خۆشەویستی تۆ هی خۆته، مڵکی خۆته. تەنانەت ئەگەر ئەو نەشخوازێ ئەم خۆشەویستی‌یه بەهێند بگرێ، چی پێ ناکرێ و بۆ خۆی زەرەرمەند دەبێ که چێژ له سۆز و خۆشەویستی تۆ وەرناگرێ.

مەمۆ! هەرچی دەیبەخشی و دەیدەی بەیەکی‌تر بۆ هەمیشه هی خۆته و هەرچی بۆ خۆیشتی رادەگری بۆ هەمیشه له کیست چووە!

ـ ئەی بۆ خۆت چی، ژنت هەیه؟

ـ بەڵێ

ـ ئەی بۆ ئێستا لێرە دەگەڵت نییە؟

میسیۆ دەستی بۆ دەریا ڕاداشت و گوتی:

ـ بەڕاستی ئێرە دەریایەکی ئینگلیزییە، ئاوێکی سەوزی مەیلەوڕەش. ئەوە ڕەنگی ئاسایی ئاو نییە. لەوانەیە ئاوەکەش هەڵگەڕابێتەوە سەر ئینگلیزی.

ـ سەبارەت بە هاوسەرەکەت، وڵامی پرسیارەکەت نەدامەوە، میسیۆ!

ـ بێ وڵامیش خۆی وڵامە، مەمۆ.

بەیانییان میسیۆ بەر لە من لە خەو هەڵدەستا .

لە پەنجەرەی هۆتێلەکەوە چاوێکی لە دەرێ دەکرد تاوەکو بزانێ خۆر دەرکەوتووە یان نا. لەسەرەخۆ دەستیدەکرد بە وەرزیشی بەیانییان، وەرزشێک کە بەدرێژایی تەمەنی هیچ بەیانییەک خۆی لێنەبوارد بوو.

من هێشتا خەواڵو لە جێگەوبانەکەمدا بووم و لە بن لێفەوە قەڵافەتی هەتا بڵێی چست و پتەو و دارِێژراویم ئەبینی. هەر لە هەمان کاتیشدا هەرِهەتی لاوەتی ئەم مرۆڤە باڵابەرزەم لەبەر چاوبوو، کە دەبێ زۆر پێش ئێستا بووبێ .

ئەوەی چاوەڕوان نەبووم و بۆم بوو بە جێگەی سەرسووڕمان، ئەوە بوو کە ڕۆژێکیان لە حەمامێ بینیم، میسیۆش خەتەنە کراوە.

- ئەتۆش میسیۆ؟

موسوڵمانەکانیش هەروەک جوولەکەکانن. ئەمە نیشانە و بیچمی حەزرەتی ئیبراهیمە .

ئەم پەنچکە پێستە کە لە ئێمەی دەکەنەوە لەوەڕا کەوتۆتەوە کە ئیبراهیم، سمایلی کوڕی دەبات لە ڕێگای خوڵادا بیکاتە قوربانی. ئەوەش کە باوک لەوەختی خەتەنەکردن دا کوڕەکەی لە

باوەش دەگرێت بۆ ئەوەیە ئاستی ژان و هەروەها ئیمانی ئیبراهیم لە بیر نەکات.

لە ماوەی ناسیاویم دەگەڵ میسیۆ برایم‌دا بۆم دەرکەوتبوو کە جوولەکە و موسوڵمان، بگرە مەسیحی‌یەکانیش بەر لەوەی لێکڕاسێن و ناحەزی و خراپەی یەکتر بڵێن، گەلێک باوەڕ و بۆچوونی وێکچوویان هەبووە. دیارە وەنەبێ پێوەندییەکی زۆری بە منەوە هەبێ و یان دەربەستی بم، بەڵام پێم باش بوو.

پاش گەڕانەوەمان لە نۆڕماندی لەناو ماڵە تاریک و بەتاڵەکەمدا هەستم بە هیچ ئاڵوگۆڕێک نەکرد، ئەوەنەبێ کە ئەمجارەیان دەمزانی لە دەرەوەی چوار دیوارییەکەی منیشدا ژیان هەیە کە دەگەڵ هی من جیاوازە .

بیرم کردەوە کە کاتی ئەوە هاتووە پەنجەرەکان بکەمەوە و دارودیواری ناوماڵەکەم بە ڕەنگی ڕووناکتر نوێ بکەمەوە. وا باشە ئەم مۆبڵ و کەرستانەش تۆڕبدەم کە بۆنی ڕابڕدوویان لێدێ، ئەویش نە ڕابڕدووی‌یەکی ئاخندراو لە خۆشی و جوانی، بەڵکوو ڕابردوویەکی دیل و یەخسیر، ڕابردوویەکی گنخاو.

پارەم تەواوببوو. دەستم کرد کۆگا بە دوای کۆگادا کتێبەکان بەو کتێبفرۆشانەی کە خوانچەیان لە دەم ڕووباری سێنەوە هەڵداوە و کاتی پیاسەکردنەکانمان، میسێوبرایم نیشانی دابووم، بفرۆشم. دەگەڵ فرۆشتنی هەر

کتێبێکدا هەستم بە سوکنایەتییەکی پتر دەکرد.

سێمانگ بەسەر ئەوکاتەدا تێپەڕیبوو کە باوکم سەری خۆی هەڵگرتبوو و ڕۆیشتبوو، بەڵام من ڕواڵەتەکەم هەروا دەپاراست و ئێستاش هەر بۆ دوو کەسانم خواردن دروستدەکرد. میسێوبرایمیش ئیتر هێندەی جاران سەبارەت بە باوکم لێی نەدەپرسیم.

دەگەڵ مرێمێش هەر دەهات و بەینمان خراپتر و خراپتر دەبوو، کە چی من کردبوومە بنێشتە خۆشکەی شەونشینییەکانی خۆم و میسیۆ برایم .

هێندێک شەوان بیری کاکم پوپۆل هەڵیدەگرتم و گەلێک مەلوول و خەفەتبار دەبووم و کزەم لە جەرگی دەهات. ئێستا کە باوکم لە گۆڕێدا نەبوو بە بەچاودادانەوەی کار و کردەوەی جوانی

پوپۆل کوندەجەرگم بکات و بمشکێنێتەوە، بەدڵەوە حەزم دەکرد کاکم لە نیزیکەوە باشتر ناسیبا.

لەدرێژەی ئەو بیر و داڵغە لێدانانەدا و بەرلەوەی خەو بمباتەوە، بیرم لە بوونی ئەم برا نەدیو و نەناسیوەم، کە لە سووچێکی ئەم دنیایەدا بوو، دەکردەوە و ئاواتم دەخواست ڕۆژێ چاوم پێی بکەوێ.

سەرلەبەیانییەک پۆلیس لە دەرگای ماڵەوەی دا، ئاخاوتنیان دەتگوت هی ناو فیلمەکانە.

ـ بیکەوە! پۆلیس!

بۆخۆم بە خۆم گوت تازە کار لە کار ترازاوە، هێندەم درۆکردون ئەوە هاتوون دەمبەن بۆ زیندان .

بیجامەکەم کردە بەرم، قفڵەکانم ترازاند و دەرگام کردەوە. وەک من بیرم لێکردبۆوە

پۆلیسەکان توند و تیژ نەبوون. بەڕێزەوە پرسیاریان کرد، داخوا بۆیان هەیە بێنە ژوورەوە .

منیش بیرم دەکردەوە ئێستا کە هەر دەمبەن بۆ زیندان، بچم جلوبەرگێکی گونجاو بکەمە بەرم.

لە ژووری دانیشتنەکە بەرپرسی پۆلیسەکان دەستی گرتم و بە سۆزەوە گوتی:

- کوڕم، هەواڵی ناخۆشمان پێیە، باوکی ئێوەی بەڕێز مردووە!

نازانم ڕاست لەودەمەمەیدا چ شتێک زۆرتر حەپەساندمی، ئەوە کە باوکم مردبوو یان ئەوە کە پۆلیسەکە بە "بەڕێز" بانگی هێشتبووم.

بەهەر حاڵ، هەرچۆنێک بێ دانیشتمە سەر کاناپەیەک.

- لە نزیک شاری "مارسەی" خۆی هاویشتۆتە بەر قەتار.

ئەوەشم پێ سەیربوو کە بۆ خۆکوشتن ئەم هەمووە رێگایەی تا "مارسەی" پێوابوو، خۆ قەتار لە هەموو شوێنێک هەیە. ئەویش بەتایبەت لە پاریس، ئەگەر زۆرتری نەبێ کەمتریشی نییە.

دیارە من قەت نەمتوانی لە باوکی خۆم بگەم.

ـ وا دەردەکەوێ کە باوکت زۆر خەفەتبار و پەرێشان بووە بۆیە خۆی کوشتووە.

خۆکوژی باوکم هێندەی‌تر ژیانی لێ ئاستەم کردم. کە برێک زۆرتر بیرم لێکردەوە هاتمە سەر ئەو باوەڕە کە بابێکی ون و بێسەروشوێن لە مەی ئێستا باشتر بوو، چونکە لانی کەم بەدەست ویژدانیەوە زەجری دەکێشا.

وێدەچوو پۆلیسەکان لە کاسی و بێدەنگی من تێبگەن. سەیرێکی ڕفە بەتاڵەکانی کتێبخانەکە و ژوورە بێگیانەکەیان کرد، دڵنیام بەخۆیان گوت؛

بەس نییە تا چەند خولەکێکیتر لێرەمان ڕزگاری دێت.

ـ کەسی دیکە هەیە پێویست بۆ ئاگاداری بکەین؟

لە وەڵامی ئەم پرسیارەدا ئەوەی پێویست بوو ئەنجامم دا. چووم لیستەی ناوی ئەم چوار کەسەی باوکم بەر لە ڕۆیشتنی جێی هێشتبوو، بۆم هێنان .

بەرپرسی پۆلیسەکان خستییە گیرفانییەوە .

ـ دەیدەینە بەرپرسانی "بەشی کۆمەڵایەتی."

پاشان وەک سەگێک کە چاوترسێن کرابێ و لە خاوەنەکەی دڵنیا نەبێ لە پێشم هەڵتووتەکا. زانیم بێ و نەبێ خۆشی لەوەی بەتەمایە بیلێ، دڵنیا نییە.

ـ هەرچەند دەشزانم لە جێدا نییە بەڵام تکام وایە بەڕێزتان دەگەڵمان بێی و تەرمەکە پێناسە بکەی.

ئیتر چاوەڕوانی ئەوەم نەدەکرد، بۆیەش لەناکاو دەستم بە هاتوهاوارێك کرد نەبێتەوە، وەک بڵێی پێیان لە گون یان کلکم نابێ. پۆلیسەکان دەستوپێی خۆیان ونکردبوو و تێکیانداویشت و نەیاندەزانی چ بکەن و چ بڵێن کە لە دەست ئەم هاتوهاوارە ڕزگاریان بێت. شانسی دۆزینەوەی ئەم کلیلەشیان نەبوو چونکە کلیلەکە بۆخۆم بووم و خۆشم دەرووەستی خۆم نەدەهاتم.

خودا و ڕاستان میسیۆبرایم کە گوێی لە هاتوهاواری من ببوو، هاتە سەرێ و زۆر زوو زانی چ قەوماوە و بە پۆلیسەکانی گوت کە ئامادەیە بچێ بۆ " مارسەی " و تەرمەکە پێناسە بکات.

لەسەرەتاوە پۆلیسەکان بەگومانەوە سەیری میسیۆیان کرد، چونکە بەڕاستی وەک عەرەبان دەچوو. بەڵام کە من هەروا لە هاتوهاوار کردن‌دا بەردەوام بووم، پۆلیسەکان ناچار ملیان بۆ پێشنیارەکەی میسیۆ ڕاکێشا.

*****

دوای ناشتنی باوکم لە میسیۆم پرسی:

ـ لە کەیەوە دەتزانی باوکم جێی هێشتبووم؟

ـ کە لە "کابۆرگ" بووین، بەڵام مەمۆ، تۆ نابێ لە بابت تووڕە بی!

ـ چی، چۆن؟ باوکێک کە ژیانی منی کردە جەهننەم، بەجێی‌هێشتم، خۆی کوشت و تەواوی هیوا و هومێد بە ژیانی لە مندا مراند، تازە لێشی تووڕە نەبم؟

ـ باوکت زۆر بێکەس و بێدەرەتان بوو. تەمەنێکی وای نەبوو کە دایکوباوکی لە ئوردوگای نازییەکاندا مردن. باوکت قەت نەیتوانی بەسەر ئەم خەم و خەسارەدا زاڵ بێت، خۆی بە تاوانبار دەزانی و بوونی خۆی لە زیادێ دەدیت. ئەوەش کە خۆی هاویشتە بەر قەتار، بەهەڵکەوت نەبوو.

ـ مەبەستت چیە؟ چۆن؟

ـ نازییەکان دایکوباوکیان بە قەتار بەرەو مەرگ بەڕێ کردبوو. ڕەنگە باوکت دەمێک بێ چاوەڕوانی قەتاری خۆی بووبێت. ئەوەش کە باوکت توانای ژیانی نەمابوو هۆیەکەی دەگەڕێتەوە بۆ زۆر بەر لەوەی تۆ ببی و تاوانی تۆی تێدا نییە .

پاشان بەستەیەکی پارە خستە گیرفانم و گوتی:

ها بگرە، بچۆە شەقامی"بەهەشت". ژنەکانی وێ دەیانهەوێ بزانن ئەو کتێبەی خەریکی لە سەریان دەنووسی بە کوێ گەیشتووە.

*****

دەستم پێکردبوو خەریک بووم هەموو ناو ماڵەکەم دەگۆڕی. میسیۆبرایم ڕەنگ و فرچەی وێدابووم و پێشی گوتبووم دەبێ چی بکەم. هەروەها فێریشی کردبووم چۆن کاربەدەستانی بەشی کۆمەڵایەتی دەستاودەست پێبکەم و لە کۆڵە خۆمیان کەمەوە.

پاشنیوەڕۆیەک، هەموو دەرکە و پەنجەرەم کردبۆوە کە بۆن و بەرامەی ڕهەنگ لە ماڵەکە بچێتە دەرێ، بینیم ژنێک وەژوور کەوت.

نامۆیی دەکرد، بەڵام دەیزانی هاتۆتە کوێ. وەک بڵێی ڕابردوو و بیرەوەرییەکی لەمماڵەدا هەبێ شەرم و تەقییەی دەکرد و خۆی دەپاراست کە نەکا پێبنێتەوە ناو ئەو لەکە و پەڵانە کە هەموو ماڵەکەی داگرتبوو. ئەم هەڵسوکوتە وایکرد کە یەکاویەک تێبگەم، کێیە؟

وام نواند کە نەمبینیوە و خۆم خەریک کرد.

ئاخری ویشکە کۆخەیەکی هێنایە خۆ و دەنگی ساف کرد .

وام نواند تازە دەیبینم و گوتم:

- بە شوێن کەسێکەوەن؟

دایکم گوتی:

- لە مووسا دەگەڕێم.

دیار بوو بە زەحمەت ناوەکەی بەسەر زاردا دەهات. شەویلکەکانی پێی ڕانەهاتبوو، دەتگوت بۆی نایە بڵێ مووسا.

بیرم کردەوە با بڕێکی پێ ڕابوێرم.

ـ ئێوە کێن؟

ـ ئەمن دایکییم.

ژنی بێچارە، بەزەییم پێداهات، تەواو تێک‌شکا بوو. دەبێ چەندی زەخت لەخۆی کردبێ و چەند دەگەڵ خۆی بە شەڕ هاتبێ، جا هاتبێتە ئێرە.

لێی ورد بوومەوە؛ لە دەم‌وچاوییم ڕوانی؛ دەترسا، زۆر دەترسا.

ـ ئەی تۆ کێی؟

ـ ئەمن؟

بە خۆم گوت: وەختێتی با هێندێک گاڵتەی دەگەڵدا بکەم. بۆخۆشم بڕوام نەدەکرد کە

مرۆڤ بتوانێ هێندە ڕقئەستوور بێ، بەتایبەت دوای حەفدە ساڵان.

ـ پێم دەڵێن مەمۆ.

ـ چاوی زەقبوونەوە.

بە پێکەنینەوە گوتم:

ـ مەمۆ، کورتکراوەی ناوی مەحەممەدە.

سپیسپی، لەو ڕەنگەی کە خەریکبووم لە چوارچێوەی پەنجەرەکانم دەدا، سپیتر هەڵگەڕابوو.

ـ ئەها، ئەتۆ مووسا نی؟

ـ نەخێر، مادام! نابێ ئێمەت لێبگۆڕدرێ، ئەمن مەحەممەدم!

تۆسقاڵێک هاتەوە سەرەخۆ، وا دیاربوو خەریک بوو باوەڕی دەکرد.

ـ ئەدی کوڕێک بە ناوی مووسا لێرە ناژی؟

هێندەی نەمابوو بڵێم، لە من مەپرسە، ئەتۆ دایکی و دەبوا زانیبات. بەڵام لێی گەڕام، چونکە وا دیاربوو بێچارە ئیتر نەیدەتوانی لەسەر لاق بوەستێ. بۆیە درۆیەکی بچووکی کەمئازارم لە مستی نا و گوتم:

- مووسا لێرە نەماوە. لەو شوێنە زۆر وەڕەز ببوو. مووسا زۆر بیرەوەری ناخۆشی لەو ماڵە هەبوو .

- ئاووا!

تۆ بڵێی بڕوای پێکردبم؟ نا وا وێنەدەچوو. کە لێی خوردبوومەوە هێندەش ژنێکی خەشیم نەبوو کە بەڕواڵەت دیاربوو.

- ئەی کەی دەگەڕێتەوە ئێرە؟

- نازانم، بەڵام کە ڕۆیی گوتی: کە شوێن براکەی دەکەوێ.

ـ براکەی!؟

ـ بەڵێ، مووسا برایەکی هەیە.

ـ هـــەیـــەتـــی؟

بەتەواوی سەری سووڕمابوو.

ـ بەڵێ ناویشی پوپۆلە.

ـ پوپۆل!؟

ـ بەڵێ پوپۆل، برا گەورەی مووسا.

نازانم پێی وابوو مێشکم عەیبی هەیە و قسان تێکەڵ دەکەم یان بەڕاستی پێی وابوو کە من مەحەممەدم؟

ـ بەڵام مووسا یەکەم کوڕی من بوو، قەتم پوپۆل نەبووە.

ئەمجارەیان نۆرەی من بوو سەرم سووڕبمێنێ.

دەمێک ئەو لاق ئەو لاقی کرد، پاشان دانیشتە سەر کاناپەیەک، منیش هەر بەم شێوەیە دانیشتم

دانیشتبووین و لە کاتێکدا هەر دووکمان بەشێک لە بەر گازی ڕەنگەکان، ئەوکمان گیرابوو، بێدەنگ سەیری یەکترمان دەکرد. بە وردی تێمڕامابوو و هیچ هەست و خوستێکمی لەبەر چاو ونەدەبوو.

- پێم بڵێ مەمۆ...

- مەحەممەد

- مەحەممەد! پێم بڵێ، جارێکی دیکە مووسا دەبینیەوە؟

- لەوانەیە

وڵامەکەم زۆر ساردوسڕ و بێگیان بوو، بۆ خۆشم پێم سەیربوو کە وا بێهەست و دڵڕەق بووم.

لەقووڵایی چاوەکانمی ڕوانی، هەر ئەوەی دەبوایە لێیبخوێنێتەوە، خوێندییەوە. دڵنیام شتێکی دیکەی دەست نەکەوت.

ـ ئەگەر جارێکی دیکە مووسات بینی‌یەوە پێی بڵێ: من زۆر جحێڵ بووم کە مێردم بە بابی کرد. بۆیەشم شوو پێکرد کە لە ماڵێ هەڵێم و ڕزگاریم بێت. قەتم بابی مووسا خۆش‌نەویست بەڵام مووسام لە دڵەوە خۆش‌دەویست. وا هەڵکەوت پیاوێکی دیکەم ناسی. بابت........

ـ ببوورە؟

ـ مەبەستم بابی مووسایە، گوتی: ڕێی خۆت بگرە و بڕۆ، مووساش لێرە بە جێ بێڵە! دەنا.....من ڕۆیشتم.

من ژیانێکی نوێم بۆ خۆم هەڵبژارد، ژیانێکی بەختەوەرانە.

ـ تێدەگەم، دەس خۆش.

ژنە سەری داخست.

بینیم کە هەنگاوێکی بەرەو من هەڵێنایەوە. زانیم کە دەیهەوێ لە باوەشم بگرێ، بەڵام خۆم گێل کرد.

بە دەنگێکی وەک پاڕانەوەوە تکای کرد:

ـ دەتوانی ئەوانە بە مووسا بڵێی؟

ـ لە وانەیە.

هەر ئەوشەوە چوومە خوارێ لای میسیۆ برایم و بە گاڵتەوە پێمگوت:

- میسیۆ کەی دەمکەی بە کوڕی خۆت؟

ئەویش لە کاتێکدا بزەی دەهاتێ و ددانە سپییەکانی دیار بوون، گوتی:

- ئەگەر بتهەوێ چ لە بەیانی زووتر نییە. مەمۆ بچکۆلە!

هەوڵێکی زۆرمان‌دا. ماوەیەک لە داڵانە تەنگەبەرەکانی بیروکراسی و بێهەرەسی ڕنووی مۆری ئیدارەکاندا گیرمان کرد. هێندەی کە لەم ئیدارەوە بۆ ئەم ئیدارە بچین و کارمەندەکان لە خەو هەڵبستێنین ئیتر حەزیان نەدەکرد سەرمان پێوەبێ.

بەڵام کەس نەبوو لەبەر لێبڕاوی میسیۆ برایم‌دا خۆ ڕاگرێ. لەسەرەخۆ دەیگوت:

ـ مەمۆ! هەر ئێستا "نـــا" یەکمان وا لە گیرفاندا، ئێستا دەبێ بگەڕێین و لەشوێنی خۆی "بــەڵـــێ"یەک بدۆزینەوە.

بەیارمەتی یەک لە یاریدەدەرەکانی بەشی کۆمەڵایەتی، دایکم ڕازی بوو کە پێشنیارەکەی میسیۆ برایم قەبووڵ بکا.

ـ میسیۆ! ئەی خێزانەکەی خۆت، ڕازی دەبێ؟

ـ خێزانم دەمێکە گەڕاوەتەوە وڵاتەکەی خۆمان. ئێستاش خۆم بڕیار دەدەم. ئەگەریش پێتخۆش بێ، هاوینێ دەچین سەرێکی لێدەدەین.

ئەو ڕۆژەی کاغەزەمان وەرگرت، واتە ئەو کاغەزەی کە تێیدا نووسرابوو، لەمەوبەدوا کوڕی کەسێک بووم کە خۆم هەڵمبژاردبوو، میسیۆ برایم گوتی :

ـ با بەخۆشی ئەو ڕۆژەوە ئۆتۆمبیلێک بکڕین .

مەمۆ! سەفەرێکیشمان لەبەرە. هاوینی ئەوساڵ دەچینە وڵاتی هیلالیزێوین. لەوێ دەریات نیشان دەدەم دەریای ڕاستی، ئەو دەریایەی منی لێوە هاتووم.

ـ ناتوانین بە قالیچەی حەزرەتی سولەیمان بچین؟

ـ ها ئەو کتێبە سەیرکە و ئۆتۆمبیلێک هەڵبژێرە!

ـ بەڵێ بابە.

سەیرە! وشەی "بابە" دەتوانێ کارتێکەری جیاوازی لە سەر مرۆڤ هەبێ.

کاتێک بە میسیۆ برایمم دەگوت: "بابە"، هەستم دەکرد دڵ و دەروونم پێدەکەنێ، هێز و گوڕم دەهاتە بەر و بە داهاتوو گەشبین دەبووم.

چووینە ناو پێشانگایەکی گەورە.

- لەو مۆدێلە ئۆتۆمبێلەم دەوێ. کوڕەکەم هەڵیبژاردووە.

کە دەیگوت: "کوڕەکەم" گوڕ و تینێکی زیاتر لە هی من لە لای میسیۆوە بەدیدەکرا. دەسپێک و کۆتــایی هەمــــــوو رستەیەکیش" کوڕەکەم" ی رەگەڵ هەر دەخست. دەتگوت هەر لە سەرەتاوە بناغەی باب و کوڕایەتی بۆ خۆی دایناوە.

کابرای فرۆشیار دەستی کرد بە پێهەڵاگوتنی ئۆتۆمبیلەکە و لێی نەدەبڕێوە.

- لەوانە گەڕێ گەڕ، خۆ من وتم دەیکڕم.

- بەڕێزتان ئیجازەی لێخوڕینتان هەیە؟

- هەڵبەت

لە کیسەباخەڵی‌یەکەی کە لە پێستی بزنێ بوو کاغەزێکی قەدقەد کراوی کە هەرنەبێ هی سەردەمی فرانکۆ بوو، دەرهێنا.

کابرای فرۆشیار "پاپیرۆس" ـەکەی هێنا و برد و لێی خوردبۆوە. جارێ بەشێک لە پیتەکان پاکببوونەوە، ئەوەی دەشخوێندرایەوە بە زمانێک بوو کە کابرا تێی‌نەدەگەیشت.

ـ یانی ئەوە بەڵگەی لێخوڕینە؟

ـ نابینی؟

ـ دەی باشە. پێشنیار دەکەم پارەی سەیارەکە بکەین بە قیست، سێ ساڵ چۆنە؟

ـ کە دەڵێم ئۆتۆمبیل دەکڕم یانی دەیکڕم و پارەکەشی یەک جێ، ئێستا دەدەم.

میسیۆ خەریک بوو دەرهەڵدەبوو. کابرای فرۆشیاریش هەرچی دەیگوت خراپ لە ئاو دەهاتە دەر.

ـ دەی چەکەکەی بە ناوی ....بنووسە.

ـ هەی هوو!! جا بەسە ئیتر. پێمگوتی کە بەنەغد دەیکڕم، بە پارە، هــا هــا پارە.

بەستە بەستە پارەی لەبەر دەمی کابرا لە سەر مێزەکە هەڵچنی. پارەی لەکارکراو و شڕ کە زۆر بە جوانی بەستە کرابوون و لە کیسە نایلۆنان نرابوون.

کابرای فرۆشیار هێندەی نەمابوو ببوورێتەوە و خەریکبوو دەشڵەژا.

ـ بەڵام .... بەڵام هیچ کەس نەغد پارە نادا.... شتی وا هەر نەبووە.

ـ یانی چی، مەگەر ئەوە پارە نییە؟ کاتی خۆی من لە سەر دووکان وەرمگرتوون، ئێستا بۆ ئێوە لێرە ناتوانن وەری بگرن؟

مەمۆ! ئەو دووکانە بۆ ئەوە نابێ شتی لێبکڕی.

ـ باشە دەی وای لێدەکەین. دوای دوو حەوتوو دەتوانن بێن و سەیارەکە بەرن.

ـ دوو حەوتوو؟ هەر نابێ! هاتوو ئەمن لەو دوو حەوتوویەدا مردم!

دوو ڕۆژ دواتر ئۆتۆمبێلیان هێنایە بەر دەرکی بەقاڵی‌یەکە.

دیار بوو میسیۆ دەیزانی چ دەکا.

*****

میسیۆ چوو لە پشت ئۆتۆمبیلەکە دانیشت. زۆر بەتەقییەوە پەنجە شووش و باریکەکانی بۆ

دوگمە جۆراوجۆرەکان دەبرد، دەیکێشان، دایدەگرتن، دەیهێنان و دەیبردن. بە پشتی دەستی ئارەقەی ناوچاوانی لادا، نەیدەزانی چی بکات.

ـ مەمۆ! هیچم لەبیر نەماوە.

ـ خۆ کاتی خۆی دەتزانی؟

ـ بەڵێ زۆر پێش ئێستا، لە گەڵ عەبدوڵای رەفیقم. بەڵام...

ـ بەڵام...؟

ـ بەڵام ئەودەم ئۆتۆمبێلەکان ئاوا نەبوون.

میسیۆ برایم دەسەوەستان مابۆوە.

ـ میسیۆ،ئەو ئۆتۆمبێلەی فێربووی لێیخوڕی، ئەسپ ڕایدەکێشا؟

ـ نا مەمۆ بچکۆلە، بە گوێدرێژان، گوێدرێژ.

ـ ئەی ئەوەی بە کابرای فرۆشیارت نیشاندا چ بوو؟

ـ کۆنەنامەیەکی عەوڵای برادەرم بوو کە باسی خەلە و خەرمان و گوندەکەمانی دەکرد.

ـ ئێستا وەک کەر لە قوڕ چەقیوین!

ـ تەواو وایە، راست دەکەی مەمۆ!

ـ وەک هەمیشە لە قورعانەکەتدا نەنووسراوە دەبێ چ بکەین؟

ـ ئەوە دەڵێی چی مەمۆ، بۆ پێتوایە قورعان دەفتەرچەی ڕێنوێنی بە کارهێنانی مەکینانە؟ لەودا تەنیا باسی ئەو شتانە کراوە کە پەیوەندی بە دەروون و زاتی ئینسانەوە هەیە، نەک باسی ئاسنەواڵە. تازە ئەو سەردەمی کە قورعان نووسراوە خەڵک بە وشتر سەفەریان دەکرد.

ـ میسیۆ لەسەرەخۆ بە!

هەرچۆنێک بێ قەرارمان‌دا بەیەکەوە بچین فێری سەیارە لێخوڕین بین. تەمەنەکەی من نەی‌دەکرد بۆیە میسیۆ بوو کە لێی‌دەخوڕی و منیش لە کورسی پشتەوە بەبەلاش گوێم بۆ مامۆستاکە رادەگرت و نەم‌دەهێشت "واو"ێکیش بەزایە بچێ.

پاش هەموو وانەیەک ئۆتۆمبێلەکەمان هەڵدەگرت، دەچووم لە پشتی دادەنیشتم و شەوانە کە هامووشۆ کەمتر بوو، تەواوی شاری پاریسمان دەتەقاندەوە.

ڕۆژ لە گەڵ ڕۆژ باشتر دەبووم. بەم‌چەشنە هاوین داهات و ملی ڕێگامان گرتە بەر.

بە هەزاران کیلۆمیترمان بڕێ. شووشەکانمان دادابۆوە و بەرەو باشووری ئوروپا دەڕۆیشتین و نیازیشمان ڕۆژهەڵاتی ناوەڕاست بوو.

گەڕیدەیی و دیتنی دونیا دەگەڵ میسیۆبرایم خۆشییەکی تایبەت بە خۆی هەبوو.

من وەک چەقە بە فەرمانی ئۆتۆمبێلەکەوە نووسابووم و نەمدەوێرا چاو لەسەر ڕێگا هەڵبگرم. میسیۆ برایمیش بە دەنگێکی ناسک و ئاماڵتیژ، ئەوەی دەیگوت نەیدەگوتەوە. باسی هەور و ئاسمان، شار و گوند و دیمەنی جوان، هەرچی هاتبایە سەرڕێمان بە لاوژە و ڕاوێژێکی خۆش بۆی دەگوتم .

لە راستیدا من ئورووپام نەدیت، ئورووپام گوێ لێبوو.

ـ بڕوانە مەمۆ! سەیری ئەو تەنەکەخۆڵانە بکە، ئەوە کەوتووینە گەڕەکی دەوڵەمەندان.

ـ تەنەکەخۆڵی چی؟

ـ ئەگەر دەتهەوێ بزانی کەوتوویە وڵاتێکی دەوڵەمەند یان فەقیر، سەیری تەنەکەخۆڵەکانیان بکە. ئەگەر تەنەکەخۆڵ و زبڵ دیارنەبوو، ئەوە لە وڵاتێکی زۆر دەوڵەمەندی. کە تەنەکەخۆڵت بینی، زبڵی بە دەورەوە دیارنەبوو، ئەوە دەوڵەمەندە و بەس. ئەگەر هاتوو تەنەکەخۆڵت بینی زبڵی بە دەورەوەیە، لە وڵاتێکی، نە دەوڵەمەند و نە فەقیری، وڵاتێکی توریستیی‌یە .

کە زبڵت بینی و تەنەکەخۆڵ دیار نەبوو، ئەوە بزانە هەژارن. ئەگەریش خەڵکت بینی وا لە ناو زبڵەکاندا دەگەڕێن، بزانە لە وڵاتێکی زۆر فەقیری .

ـ ها ها ئێرە دەوڵەمەندە.

ـ دەی‌جا وایە، ئێرە وڵاتی سویسە.

ـ نا مەمۆ بە ئوتوباندا مەڕۆ! ئوتوبان یانی مەوەستە و بڕۆ، ئێرە چی لێ نییە، بیبینی. ئوتۆبان بۆ ئەو گەمژانەیە کە تەنیا مەبەستیان ئەوەیە زۆر بەخێرایی لە شوێنێکەوە بچنە شوێنێکیتر. خۆ ئێمە خەریکی هەندەسە و ئەندازیاری نین، ئێمە سەفەر دەکەین .

ئەم باریکە ڕێگایانە بگرە کە بە ڕاستی ئەوەی بۆ بینین دەبێ، نیشانمان بدەن.

ـ میسیۆ، باش بوو تۆ سەیارەکە لێناخوڕی، دەنا قەت...

ـ گوێ بگرە! ئەگەر حەزناکەی هیچ کوێ ببینی، بە فڕۆکە سەفەر بکە.

ـ میسیۆ ، ئێرە فەقیرە؟

ـ بەڵێ، ئێرە ئاڵبانییە.

ـ ئەی ئێرە؟

- ڕایگرە! هەست دەکەی؟ بۆنی بەختیاری لێدێ. ئێرە یونانە. خەڵکەکەی پەلەیان نییە، بەشێنەیی سەیری ئێمە و دەوروبەریان دەکەن. ئەم خەڵکە زیندووە، تێدەگەی مەمۆ؟

تەواوی ژیانم کارم کردووە بەڵام لەسەرەخۆ نەک بەپەلە. وەختم داوە بە خۆم، گوێم لەوە نەبووە ئێوارێ داخڵەکەم چەندی تێدادەبێ. نەشم هێشتووە مشتەری ئەو ڕەوشتەم لێ بشێوێنێ.

لەسەرەخۆیی، ڕەمز و هێمای سەرکەوتنە.

کە گەورە بووی دەتهەوێ بە چی‌یەوە خەریک بی؟

- نازانم میسیۆ، با، با، دەزانم. دەمەوێ ببمە بازرگان.

- بـــــــــــــازرگـــــــان؟

- چاکم دۆزیبۆوە. وشەیەکم دیتبۆوە کە میسیۆی گەشاندبۆوە، فیکەی سمێڵانی دەهات.

پڕناوەرۆک بوو. ئەم وشەیە بیری مرۆڤی بۆ سەفەر، کەشتی و باروبارخانە و سەرمایەی قورس و گران ڕادەکێشا. ئیشێکم گوتبوو هێندەی پیتەکانی قورس و گران بوو. بـــــازرگـــــــــان!

- ئیزن بدەن،کوڕەکەم کە ڕۆژێک لە ڕۆژان دەیهەوێ ببێتە بازرگان، پێ‌بناسێنم.

کۆمەڵێک گاڵتەی لەو چەشنەمان کرد.

بە چاوی نووقاوەوە بۆ زۆر شوێنی ئایینی دەبردم و دەیگوت: بۆن بکە و بڵێ: ئەم شوێنە سەر بە کام ئایینە؟

- لێرە بۆنی مۆم دێت، ئەمە شوێنی کاتۆلیکانە.

ـ راستە ئێرە"سانت ئانتۆنیۆ"یە.

ـ ئێرە بۆنی بوخوردی لێدێ کەواتە هی ئۆرتۆدۆکسانە.

ـ تەواوە، ئێرە "سانکتا سۆفیا"یە.

ـ ئێرە بۆنی ئارەقەی گۆڕێیانی لێدێ، هی موسوڵمانانە. پف! لەو بۆنە، مێشکم چوو.

ـ چی؟ ئێرە "مزگەوتی شینە".یانی بۆ تۆ شوێنێک بۆنی ئادەمیزادی لێ بێ، نرخی نییە؟ بۆ تۆ خۆت ئارەقەی ناکەی؟ لە شوێنێک بۆنی ئینسانی لێ بێ قێزت دێتەوە؟ شوێنێک کە لە ئینسانەوە بۆ ئینسان دروست کرا بێ؟ ئای بێچووە پاریسی!!

من بۆخۆم بە بۆنی ئارەقەی ئەم گۆڕێیانە هەست بە ئاسایش و سوکنایی دەروون دەکەم و هەر ئێستا حاڵم زۆر باشترە.

له ئیستانبوڵ بەولاوە میسیۆ هەر دەهات و کەمدوێتر دەبوو، خەیاڵ هەڵیدەگرت، ڕەنگی دەگۆڕدرا و فرمێسک لە چاوەکانیدا پەنگیان دەخواردەوە .

ـ بە زوویی دەگەینە کەناری ئەو دەریایەی لێیەوە هاتووم.

ڕۆژ دەگەڵ ڕۆژ حەزدەکا بە کاوەخۆتر ڕێگا ببڕین تا وەکو چێژی تەواو لە سەفەرەکە وەربگرێ. لەوانەیە لە لێخوڕینەکەی منیش زۆر ئەرخەیان نەبێ و بترسێ.

ـ ئەی کوا، ئەو دەریاچەیەی تۆی لێوە هاتووی؟ دا لە سەر نەخشە نیشانم بدە.

ـ نەخشە، نەخشە، تووڕەم مەکە! خۆ تۆ ئێستا لە قوتابخانە نی.

لە گوندێکی داوێن چیایەک ڕامان گرت.

ـ ئاخ چەند بەختەوەرم، مەمۆ! تۆ لێرەی و منیش دەزانم قورعانەکەم چی تێدایە. ئێستا بە تەمام لەگەڵ خۆم بتبەم بۆ سەماکردن.

ـ سەماکردن، میسیۆ؟

ـ پێویستە، پێویستە! "دڵی مرۆڤ وەک باڵندەیەکە لەناو قەفەسی لەشدا. "کاتێ مرۆڤ سەمایەدەکات، دڵ وەک باڵندەیەک دەسدەکات بە خوێندن و حەز دەکات بەرەو خودا بفڕێ." وەرە با بچینە تەکییە!

ـ کوێ؟

کاتێ پێمان نایە ژوورەوە، گوتم :

ـ حەی لەو دیسکۆیە!

ـ تەکییەیە، دیسکۆ نییە. تەکییە، خانەقایە. پێڵاوەکانت دانێ! مەمۆ!

لەم شوێنە بوو، یەکەمجار بینیم پیاوەکان بە دەوری خۆیاندا دەخولانەوە. دەروێشەکان کراسێکی درێژ، داوینفش، ڕەنگگەش و نەرم لە قوماشێکی قورسیان لەبەردابوو. بە دەنگی دەفە، دەروێشەکان دەستیان بە خولانەوە دەکرد.

ـ دەبینی مەمۆ چۆن لە دەوری خۆیان دەخولێنەوە. ئەوە بە دەوری دڵیاندا خولان دەدەن و خوداش لەوێیە. ئەوە جۆرە عیبادەتێکە.

ـ بەمە دەڵێی عیبادەت؟

ـ ئەدی مەمۆ، ئەوان هیچ خاڵی هاوبەشیان لەگەڵ دونیای دەوروبەریان نامێنێ، تەنانەت ئەو سەنگەش کە ئێمە باڵانسی پێدەڵێین. خۆیان دەبن بە مەشخەل و لە گڕەکەیدا وندەبن، ونبوونێک وەک سووتان.

ـ مەمۆ، تاقی کەوە! وەک من بکە!

من و میسیۆ برایمیش دەستمان کرد بە سووڕان و خولانەوە.

خولی یەکەم بیرم کردەوە :

بە هاودەمی و دۆستایەتی میسێوبرایم هەست بە بەختیاری دەکەم.

پاشان بیرم کردەوە:

ئیتر لە بابم کە ڕێگای خۆی گرت و رۆیی، تووڕە نیم.

بیرم کردەوە :

لە ڕاستیدا دایکم چاری ناچار بوو کە......

ـ ئێستا چی مەمۆ، هەست بە خۆشییەکی تایبەتی ناکەی؟

-بەڵێ، بەڕاست خۆشە. هەر چی ڕق و قین بوو لە لەشم چووە دەرێ.

ئەگەر دەفە لێدانەکەیان نەبڕیباوە، فریا دەکەوتم دەگەڵ دایکیشم یەکلای کەمەوە.

ـ بە ڕاستی عیبادەت و زیکرێکی خۆش بوو، میسیۆ! هەر چی لەش قورستر دەبێ، ڕوح و دەروون سووکترە. بەڵام خۆزگە پێڵاوەکانی وەرزیشم پێبوایە.

لەوڕۆژە بە دواوە هەر تەکییە و خانەقایەک تووشی هاتباین لاماندەدا و زیکرمان لێدەکرد .

هێندێک جاران بۆخۆی سەمای نەدەکرد. بەدەم پیاڵە چایەکەوە دادەنیشت و لە گۆشەی چاوییەوە سەیری منی دەکرد کە وەک ماخولیایەک دەخولامەوە و سەمام دەکرد.

بەڵام لە ڕاستیدا بۆیە دەخولامەوە تا دەرک و تێگەیشتن لە کیس نەدەم.

*****

شەوانە لە گۆڕەپانی گوندەکان دەگەڵ کچانی ئاوەدانی دەکەوتمە قسان، هەرچەند بێسوود بوو و هیچم دەس نەدەکەوت. میسیۆش بەدەم عارەقەکەیەوە، دەم بەبزەوە کە سەدان مانای لێدەکەوتەوە، دادەنیشت. کەچی زۆری پێنەدەچوو خەڵکی ئاوەدانی دەورەیان دەگرت.

ـ مەمۆ، زۆر دەجووڵێیەوە، ئەگەر دۆست و برادەرت دەوێ هێدی بە و دامەزرێ!

ـ میسیۆ پێتوایە ئەمن کوڕێکی ژیکەڵە و جوانم؟

ـ مەمۆ، ئەتۆ زۆر جوانی!

ـ نا، مەبەستم ئەوە نییە؛ دەڵێم پێتوایە ئەوەندە جوانم کە کچان بێئەوەی پارەیان بدەمێ خۆشیان بوێم؟

ـ با چەند ساڵێکی دیکە تێپەڕێ، ئەوکات ئەوە ئەوانن کە دەبێ پارەت بدەنێ.

ـ بەڵام ئێستا کەس نییە .

ـ شتێکی ڕوونە مەمۆ، تۆ نازانی چ دەکەی، چاویان تێدەبڕی وەک ئەوەی بڵێی: "سەیرکەن چەند جوانم؟" ئەوانیش پێت پێدەکەنن.

دەبێ بە چاوێک سەیریان بکەی، وەک بڵێی: "قەت جوانی وەک تۆم لە هیچ شوێنێک نەدیوە".

بۆ مەمانان واتە هی وەک من و تۆ، نەک ئالێن دۆلێن و مارلۆن براندۆ؛ مانای جوانی ئەوەیە کە لە ژن‌دا دەیبینی.

دەمێکی باش ڕوانیمانە ئاوابوونی خۆر کە خەریک بوو دەخزایە پشت کێوەکان و ئاسمانی دەوروبەری مەیلەوبنەوش هەڵگێڕابوو.

تا شەودرەنگانێگ بەدیار سەیرکردنی ئەستێرەکانەوە ماینەوە.

ـ یەکێک پەیژەیەکی لە پێشمان بەرزکردەوە و ڕزگاری کردین. ئینسان لە پێشدا مادە بوو، پاشان ڕووەک و دوایی حەیوان؛ ئەوەش کە حەیوان بووە ناتوانێ قەت لە بیری بکات و ئەم هەستەش زۆر جار بەرەو دوایەی دەگێڕێتەوە؛ پاشان بوو بە ئینسان، ئینسانی خاوەن ژیری، باوەڕ و زانست. تۆ دەزانی مابەینی مادە بوون و ئەمڕۆ کە تۆی تێدای چەند دوور و درێژە؟ پاش تێپەڕکردنی ئەم قۆناخەی ئێستا، لە لەشی خۆت جیا دەبییەوە و دەبی بە فریشتە و لەسەر گۆی زەوی کارێکت نامێنێ. ئەمە ئەو هەستەیە کە کاتی سەما و زیکر بە سەرت دادێ.

ـ نا، ئێ، وەڵا من چم وەبیر نایە، میسیۆ برایم تۆ وەبیرت دێ کە ڕووەک بووبێ؟

ـ بەڵێ، ئەی پێتوایە کە لە دووکانێ، سەعات بە دوای سەعات لە سەر کورسیلەکەم دادەنیشم، خەریکی چم؟

ئەو ڕۆژەی میسیۆ برایم دەمێک بوو لێیدەدوا کە بگەینە رۆخی ئەو دەریایە کە شوێنی لەدایکبوونی بوو و عەبدوڵای ڕەفیقی لێدەژیا، گەیشت.

میسیۆ وەک گەنجێکی تازە پێگەیشتوو، گشت هەبوونی ببوو بە حەز و ویست و حەجمینی نەبوو.

میسیۆ پێیخۆشبوو خۆی پێشتر بەتەنیا بچێتەوە و دۆخەکە هەڵسەنگێنێ. بە منی گوت: لەبن دارە زەیتونێک چاوەڕوانی بم.

جەنگەی نیوەڕۆیە بوو. پاڵم وە دارەکە دا و خەوم لێکەوت. کاتێک وەخەبەرهاتم، خۆر ئاوا ببوو. تا نیوەشەوێ هەروا چاوەڕوانی میسیۆ بووم، نەهاتەوە. هەر ئەو شەوە ڕێم داگرت، هەتا گەیشتمە ئاوەدانێک. خەڵکی ئاوایی بەرەوپیرم هاتن. هیچ لە زمانیان نەدەگەیشتم بەڵام لە شێوەی هەڵسوکەوتیان ڕا دەردەکەوت کە منیان دەناسی. دەستیان گرتم و بردیانم بۆ ماڵێکی گەورە.

بە داڵانێکی دوور و درێژدا کە کۆمەڵێک ژنی لێ بوو و ئەژنۆیان لە باوەش گرتبوو و دەگریان، بردیانم بۆ لای میسیۆ برایم.

لە سەر جێگەوبانێک درێژیان کردبوو. تەواوی لەشی بریندار بوو، ڕەشوشین هەڵگەڕابوو. ئۆتۆمبیلەکەی لە دیوارێک کوتابوو.

زۆر لاواز و بێ هێز دیار بوو.

که خۆم به سەر کێشا، چاوەکانی هەڵێنا و پێکەنی.

ـ مەمۆ سەفەرەکەم لێرە تەواو دەبێ.

ـ نا خۆ ئێمە نەگەیشتووینە ئەو دەریایە کە تۆ لە کەناریدا لە دایکبووی.

ـ من کەم و زۆر گەیشتوومێ. هەرچی ڕووبارە دەڕژێتە یەک دەریا، تەنیا تاقە یەک دەریا.

چیتر خۆم پێڕانەگیرا و دەستم کرد بە گریان.

ـ مەمۆ، بێتوو بگری پێم ناخۆش دەبێ

ـ بەڵام من خەمی تۆمە، میسیۆ

ـ من ناترسێم، مەمۆ! ئەوەی دەزانم کە لە قورعانەکەم دایە.

ئەوەی هەر نەدەبوو گوتبایە، ئەمە دەیان بیرەوەری خۆشی بیرخستمەوە و بە جارێک دڵم پڕ بوو.

- مەمۆ تۆ بۆخۆت دەگری نەک بۆ من. من ژیانێکی خۆشم هەبووە و ئێستاش پیر بووم.

ژنم هەبوو کە زۆر لەمێژ ساڵە مردووە بەڵام ئێستاش کە ئێستایە هەروا خۆشم دەوێ. عەبدوڵای برادەریشم هەبووە، سڵاوی منی پێبگەیەنە.

بەقاڵییەکەشم باشی ئیشدەکرد. شەقامی "شین"یش شەقامێکی جوانە با شینیش نەبێ. ئەتۆشم هەبووە.

بۆئەوەی دڵیم دابێتەوە، گریانەکەم قوتداوە و چەکی "پێکەنینەکەم" خستە کایە و پێکەنیم.

زۆر خۆشحاڵ بوو. وەک وەی دەچوو ژانی کەمتر بووبێ.

پێکەنیم

چاوەکانی لە سەر یەک دانا.

ـ میسیۆ برایم!

ـ شـــ ...ش، پێویست ناکا نیگەران بی، مەمۆ! من نامرم. من لەگەڵ ئەبەدییەت دەبم بە یەک.

بەمچەشنە تەواو بوو.

*****

ماوەیەکی باش لەوێ مامەوە. لە گەڵ عەبدوڵای برادەری زۆرمان باسی باوکم کرد. گەڵێک جاریشمان سەما کرد.

میسیۆ عەبدوڵا هەر وەک میسیۆ برایم وابوو بەڵام تێکقرماو. دەریایەک بوو لە پەند و قسەی خۆش، هەڵبەست و هۆنراوە کە هەمووی لەبەر دەزانی. میسیۆ برایمێک بوو کە وەختی خۆی زۆرتر لە سەر خوێندنەوە دانابوو تا ئەوەی لە پشت داخڵەی دووکانێ دابنیشێ.

ئەو کاتانەی لە خانەقایە زیکرمان دەکرد و بە دەوری خۆماندا سووڕمان دەدا پێی دەگوت: سەمای کیمیاگەر، سەمایەک کە لەشی مرۆڤ دەکاتە زێڕ، واتە خاوێنی دەکاتەوە.

زۆر جار لە زمان "رۆمی"یەوە دەیگوت:

ئەوە زێڕ نی‌یە کە پێویستی بە مەحەکە،

ئەوە لەشە،

بەخۆت داوەرەوە!

لێگەڕێ! ئەوەی بۆ مردنە، بمرێ

ئەوەیش لەشی تۆیە؛

لێگەڕێ! ئەوەی مردووە، ژیانی بێتەوەبەر،

ئەویش دڵی تۆیە

لەبیرکە! دەروبەرت،

کە دنیایە؛

ئەوەی لێرە دەس ناکەوێ دەستی بخە !

ئەویش هەرمانە.

ئەوەی مڵۆزمە لە ناوی بەرە !

ئەویش هەوەسە،

ئەوەی نییە، دەستی بخە !

ئەویش مەبەستە.

ئێستاشی دەگەڵ بێ کە خەم و پەژارە ڕوویان تێکردم، سەمایە دەکەم. پەنجەکانی دەستێکم بەرەو ئاسمان بەرز دەکەمەوە، پەنجەکانی ترم روو بە زەوی دەگرم و خولان دەدەم.

ئاسمان لە سەر سەرم و زەوی لە ژێر پێم دەسووڕێن. ئیتر ئەمن، ئەمن نیم، بەڵکوو یەک لە ئەتۆمەکانم کە لە بەتاڵایی‌دا دەخولێنەوە، کە ئەویش خودی جیهانە.

وەک میسیۆ برایم زۆر جاران دەیگوت :

ژیری، لێهاتوویی و خۆڕاگری "سەماکەر" لە گوێزینگی دایە و گوێزینگیش زۆر قووڵ بە ناخی زەوی دا ڕۆچووە .

لە گەڕانەوەم دا بڕیارمدا میسیۆ گوتەنی دونیا ببینم و خەڵکەکەی بناسم، خەڵکیش بە کتێب ناناسرێ. بۆیە پشتی خۆم بە خودا بەست و لە سەر ڕێگاوبانان وەستام، دەستم لە ئۆتۆمبێلەکان هەڵدێنا و مزڵ بە مزڵ لە گەڵیان دەهاتم .

بەمشێوەیە بە سواڵوسەدەقە و شەوانە لەژێر ئاسمانی پڕ ئەستێرە نووستن، خۆم گەیاندەوە ماڵێ. ئەو پارەیەشم کە میسیۆ عەبدوڵا کاتی ماڵاوایی‌خواستن لە گیرفانی ڕاکردبووم، دەستلێ‌نەدا .

کە گەیشتمەوە پاریس، زانیم میسیۆ برایم تەکبییری لە هەموو شتێک کردبوو .

سەربەخۆ و ئازادی کرد بووم. دووکان و پارە هەرچی هەیبوو بە میرات بۆ منی بەجێهێشتبوو، تەنانەت قوڕعانەکەشی.

پارێزەرەکە پاکەتێکی ئاماڵ کۆنی دایە دەستم. بە ئاسپایی کتێبە کۆنەکەم لێککردەوە بزانم قوڕعانەکەی میسیۆ برایم چی تیدایە.

لە ناو قورعانەکەدا دوو گوڵی ئیشک کراو و نامەیەکی عەوڵای برادەریم بینی.

ئێستا ئەمن ناوم مەمۆیە و تێکڕای خەڵکی گەڕەکێ دەمناسن. ئەوەی کە ببمە بازرگان، هەر ئەو قسەیە بوو کە کاتی خۆی بۆ میسیۆ برایمم کردبوو، دەنا قەت وەڕاست نەگەڕا.

جاروبار دایکم دێ سەرێکم لێدەدا. ئەویش بۆ ئەوەی تووڕەم نەکا هەر بە مەحەممەد بانگم دەکات و دەپرسێ: داخوا هیچ هەواڵێکم لە مووسا هەیە. منیش دەڵێم :

ـ ماوەیەک لەمەوبەر مووسا، پوپۆلی برای دۆزی‌یەوە و بەیەکەوە چوونە سەفەر. وێش ناچێ جارێ بەم زووانە چاومان پێیان بکەوێتەوە. رەنگ بێ زۆریش پێویست نەکات هێندەیان لێبدوێین.

دەمەساتێکی باش دەچێتە ناو بیرێکی قووڵ. هەمیشە دەگەڵ من بە تەقییەوە دەدوێ و هەڵسوکەوت دەکات_ پاشان وەک سرتەم دەگەڵدا بکات زۆر بە نەرمی دەڵێ:

ـ کە بیری لێدەکەمەوە، منیش هەر وام پێ باشە. هێندێک سەردەم و بیرەوەری منداڵی هەن، کە دەبێ لەبیر بکرێن، تۆڕ بدرێن، وەرد نەدرێنەوە و قەت بۆیان نەگەڕێنەوە .

گوتم:

ـ زۆر حەزم لە دەروونناسی نییە و لێشی نازانم، ئەمن بابایەکم دووکاندار.

ـ مەحەممەد زۆر حەزدەکەم شەوێک میوانمان بی. مێردەکەم زۆر حەزدەکات لە نزیکەوە بتناسێ.

ـ چ کارەیە؟

ـ مامۆستای ئینگلیسییە.

ـ ئەی خۆت؟

ـ مامۆستای سپانیایی.

ـ جا باشە ئەی کاتی نانخواردن بە چ زمانێک بدوێین؟ نا گاڵتە دەکەم، بەسوپاسەوە دێم.

لە ڕادەبەدەر پێی خۆشبوو کە بانگهێشتنەکەیم قەبووڵ کرد. لە خۆشییان کوڵمەکانی سوورهەڵگەڕان. هێندەی پێخۆش بوو دەتگوت سەت دەرگای گاڵە دراوم بە سەردا کردۆتەوە.

ـ بەڕاستیتە؟ دێی؟

- ئا ئا بێشک.

بەڕاستی سەیرە و جێگەی تێڕامان، دوو مامۆستای مووچەخۆری وەزارەتی پەروەردە بانگهێشتنی مەحەممەدی دووکاندار دەکەن بۆ ماڵی خۆیان.

جا بۆ نا، خۆ ئەمن ڕەگەزپەرەست نیم.

ئێستا ئیتر بۆتە پیشە، هەموو دووشەممۆیان بە خۆم و خێزان و منداڵەکانمەوە لەوێین. منداڵەکان بەڕاست ژیکەڵەن، بە مامۆستای سپانیایی‌یەکە دەڵێن نەنە. خۆزگە ئێوەش بینیباتان کە چەندەی پێخۆشە. جاروبار لەسەرەخۆ لە من دەپرسێ: خۆ پێت ناخۆش نییە منداڵەکان وام پێدەڵێن. منیش دەڵێم: نا قەی ناکا، منیش حەزم لە گەمەیە.

ئێستا ئیتر من ناوم مەمۆیە و خاوەنی بەقاڵییەکەی شەقامی "شین"م، ئەو شەقامە شینەی، شین نییە.

خەڵک پێم دەڵێن کابرای عەرەب.

عەرەب لە پیشەی بەقاڵیدا یانی، شـــەو و ڕۆژ ئاواڵەبوونی دووکان، تەنانەت ڕۆژانی یەکشەممەش.

Éric-Emmanuel Schmitt

M. Ibrahim and the Flowers of the Koran

ئێریک ئێمانوئێل شمیت

ساڵی ١٩٦٠ لە شاری لیۆنی فەڕانسە لەدایکبووە .

خوێندنی دوکتورای لە فەلسەفەدا تەواو کردووە .

لە بواری مۆسیقا و شانۆگەریدا خوێندوویەتی.

کۆمەڵێک کتێب و شانۆنامەی نووسیوە ....